

**TIENERMEISIES SE BETROKKENHEID BY
DWELMMISBRUIK: 'n GENDER PERSPEKTIEF**

JOLENE RHODE

Tesis ingelewer ter gedeeltelike voldoening aan die vereistes

vir die graad

aan die

Universiteit van Stellenbosch

Studieleier: Prof. Doria Daniels

Desember 2009

DEKLARASIE

Deur hierdie tesis elektronies in te lewer, verklaar ek dat die geheel van die werk hierin vervat, my eie, oorspronklike werk is, dat ek die outeursregeienaar daarvan is (behalwe tot die mate uitdruklik anders aangedui) en dat ek dit nie vantevore, in die geheel of gedeeltelik, ter verkryging van enige kwalifikasie aangebied het nie.

Desember 2009

Kopiereg © 2009 Universiteit Stellenbosch
Alle regte voorbehou

OPSOMMING

Die Kaapse Vlakte, die konteks vir die studie, word onder andere gekenmerk deur sy lae sosio-ekonomiese status, hoë werkloosheid, bende-aktiwiteite, gesinsgeweld, gebroke gesinstrukture en dwelmafhanklikheid. Tienerdogters wat in gemeenskappe op die Kaapse Vlakte opgroei, word daaglik aan hierdie hindernisse blootgestel, wat hulle meer vatbaar maak vir die misbruik van dwelmmiddels.

Die doel van die studie was om tienermeisies in 'n benadeelde gemeenskap wat dwelmmiddels gebruik, se perspektiewe met betrekking tot dwelmmisbruik te ondersoek. Die studie het 'n genderperspektief aangeneem, met ander woorde dit het vroue as subjekte sentraal geplaas en hulle probleem met dwelmmisbruik ondersoek. Min navorsing oor dwelmmisbruik fokus op vroue, ten spyte van 'n veronderstelling dat misbruik onder vroue ernstige gevolge vir die samelewing inhou. Aangesien ek gepoog het om hierdie tienermeisies se behoeftes aan ondersteuning en moontlike maniere waarop hierdie behoeftes aangespreek kan word, te verstaan en te beskryf, het ek van 'n kwalitatiewe navorsingsontwerp gebruik gemaak en die studie vanuit 'n interpretatiewe paradigma benader. Data is met behulp van onderhoude, persoonlike refleksies en observasies bekom.

Die navorsingsbevindinge het getoon dat die tienerdogters se huislike omstandighede deur enkelouerskap en afwesige vaderskap vererger word, dat daar 'n gebrek aan kommunikasie tuis is en dat hulle behoeftes aan liefde en emosionele sekuriteit uitspreek. Die tienerdogters voer aan dat hulle dwelms gebruik om van hul probleme tuis te ontvlug. In hierdie studie oor tienerdogters se redes vir en perspektiewe ten opsigte van dwelmmisbruik, toon data dat hulle duidelike behoeftes aan ondersteuning het - tuis sowel as in die samelewing waarin hulle leef.

ABSTRACT

The Cape Flats is characterized by low socio-economic status, high unemployment, gang activities, crime, domestic violence, broken family structures and drug dependency. As a teenage girl, living in communities on the Cape Flats, there is often the possibility of being vulnerable to the misuse of drugs.

The aim of this study was to investigate the perceptions of teenage girls using drugs in a disadvantaged community. The study adopted a gendered perspective that places women as subjects central to the problem of drug abuse. Little research focuses on women using drugs despite the consequences it poses for society. The study attempts to understand and describe teenage girls' need for support as well as ways in which their needs can be addressed. A qualitative interpretivist research design was used to gain insight into and understanding of the participants' perspectives. The data were collected by means of interviews, reflective diaries and observations.

The research findings indicate that single parenting and absent fathers worsen the teenage girls' home circumstances, that there is a lack of communication at home and that they express a need for love and emotional security. Furthermore, teenage girls use drugs to escape from the problems they face at home. The results suggest a need for adequate and appropriate support in the home environment as well as in society.

The financial assistance of the National Research Foundation (NRF) towards this research is hereby acknowledged. Opinions expressed and conclusions arrived at, are those of the author and are not necessarily to be attributed to the NRF.

***Oppedra aan my man,
Vossie,
vir al sy ondersteuning en liefde***

BEDANKINGS

My innige dank, erkenning en waardering aan die volgende persone en instansies:

- Aan my Skepper en Hemelse Vader, alle lof aan u.
- Prof. Daniels, my studieleier. Haar leiding en perspektief het my gefokus en gemotiveerd gehou. Haar hulp was van onskatbare waarde; daarsonder sou dit nie vir my moontlik gewees het om werk van hierdie gehalte te lewer nie.
- My eggenoot, Andre, vir al sy ondersteuning, liefde en geduld gedurende my studies.
- Die Departement van Onderwys, die skoolhoof en al die deelnemers, sonder hulle sou hierdie studie nie moontlik gewees het nie.
- Naomi Visser wat die taal en tegniese versorging behartig het.
- Die Universiteit en die NRF vir hulle finansiële steun.

Jolene Rhode

INHOUDSOPGAWE

	Bladsy
Lys van tabelle	xi
HOOFSTUK 1	1
INLEIDING EN PROBLEEMSTELLING.....	1
1.1. INLEIDING	1
1.2. AGTERGROND TOT DIE STUDIE	2
1.3. PROBLEEMSTELLING EN NAVORSINGSVRAE.....	4
1.4. METODOLOGIE	5
1.5. ETIESE OORWEGINGS	7
1.6. VERKLARING VAN KONSEPTE	8
1.6.1 Gender	8
1.6.2 Dwelmmiddel.....	8
1.6.3 Verslawing.....	8
1.6.4 Adolessensie	9
1.7. OORSIG VAN DIE TESIS	9
1.8. SAMEVATTING	10
HOOFSTUK 2.....	11
LITERATUUROORSIG.....	11
2.1 INLEIDING	11
2.2. DIE VOORKOMS VAN DWELMMISBRUIK ONDER ADOLESSENTE	11
2.3. DIE FASES VAN ADOLESSENSIE.....	14
2.3.1. Fisieke ontwikkeling tydens adolessensie	15
2.3.2. Kognitiewe ontwikkeling	17
2.4. DIE INVLOED VAN DIE GESINSTRUKTUUR	18
2.5. GENDERVERSKILLE EN DWELMMISBRUIK.....	24
2.5.1 Dwelmmisbruik, gewig en voorkoms	25
2.6. DIE GEVOLGE VAN DWELMMISBRUIK ONDER TIENERMEISIES	25
2.6.1 Tienerswangerskappe en seksualiteit	26

2.6.2 Prostitusie	26
2.6.3 Selfmoord	27
2.7 SAMEVATTING	28
HOOFSTUK 3.....	29
NAVORSINGSONTWERP EN METODOLOGIE.....	29
3.1. INLEIDING	29
3.2. NAVORSINGSONTWERP	30
3.3. NAVORSINGSPARADIGMA.....	31
3.4. METODEDES VAN ONDERSOEK	34
3.4.1. Gestruktureerde Individuele onderhoude	34
3.4.2 Fokusgroeponderhoude	35
3.5. ROL VAN DIE NAVORSER	36
3.6. NAVORSINGSPOPULASIE EN STEEKPROEFSAMESTELLING.....	36
3.7. OBSERVASIES.....	38
3.8. PERSOONLIKE REFLEKSIES	38
3.9. DATA–ANALISE	38
3.10. DATAVERIFIKASIE.....	40
3.11. ETIESE OORWEGINGS	41
3.12. SAMEVATTING.....	42
HOOFSTUK 4.....	44
NAVORSINGSBEVINDINGE	44
4.1 INLEIDING	44
4.2 DIE KONTEKS VAN DIE NAVORSING	45
4.2.1 Bedinging van navorsing.....	45
4.2.2 Konteks en deelnemers.....	46
4.2.3 Data-Analise en Interpretasie.....	47
4.3 FISIEKE ONTWIKKELING	50
4.4 GESINSDINAMIKA	50
4.4.1 Afwesige vaderfiguur en enkelouerskap.....	51
4.4.2 Armoede.....	52
4.4.3 Gebrek aan kommunikasie.....	55

4.5 PORTUURGROEPE	57
4.6 DWELMBESKIKBAARHEID.....	59
4.7 DWELMMISBRUIK DEUR GESINSLEDE.....	62
Tabel 4.4 Dwelmmisbruik deur gesinslede.....	62
4.8 ONDERSTEUNINGSBEHOEFTES.....	63
4.9. SAMEVATTING	64
HOOFSTUK 5.....	66
GEVOLGTREKKINGS EN AANBEVELINGS.....	66
5.1 INLEIDING	66
5.2 BEVINDINGE EN BESPREKINGS.....	67
5.3 ONDERSTEUNINGSBEHOEFTES.....	70
5.4 AANBEVELINGS VIR TEORIE, PRAKTYK EN VERDERE NAVORSING	72
5.5 BEPERKING VAN STUDIE	73
5.6 SAMEVATTING.....	74
Verwysings	76
BYLAE 1 A	91
BYLAE 1 B	93
BYLAE 2.....	95
BYLAE 3 A	96
BYLAE 3 B	97
BYLAE 4.....	98
BYLAE 5 A	99
BYLAE 5 B	100
BYLAE 6.....	101
BYLAE 7.....	104
BYLAE 8.....	107

LYS VAN TABELLE

	Bladsy
Tabel 4.1: Biografiese en gesinsagtergrond van deelnemers	46
Tabel 4.2: Kategorieë en onderwerpe vir tienermeisies se betrokkenheid by dwelmmisbruik	48
Tabel 4.3: Deelnemers se fisieke ontwikkeling	49
Tabel 4.4: Dwelmmisbruik deur gesinslede	61
Tabel 4.5: Ondersteuning wat tienermeisies in hul gemeenskap nodig het	62

HOOFSTUK 1

INLEIDING EN PROBLEEMSTELLING

1.1. INLEIDING

Die toename in dwelmmisbruik onder adolessente is die oorsaak van groot bekommernisse in gemeenskappe wêreldwyd (Pretorius, Van den Berg & Louw, 2003). Dwelmmisbruik is die skadelike gebruik van alkohol of ander dwelmmiddels (Papalia, Olds & Feldman, 2007). Volgens Moleko en Visser (1999) word dwelmmisbruik deur adolessente tans beskou as een van die grootste gesondheidsrisiko en sosiale probleme wat Suid-Afrika in die gesig staar. Die misbruik van dwelmmiddels onder tienerdogters is vinnig besig om dwelmmisbruik onder tienerseuns te oorskry (Johnston, O'Malley, Bachman & Schulenberg, 2006).

Ten spyte van die probleem, lyk dit asof vroeë navorsing se fokus slegs op mans se betrokkenheid by dwelmmisbruik gerig was (Ettorre, 2004). Hierdie navorsing toon ook dat mans histories as die grootste oortreders beskou word as dit by dwelmmisbruik kom. Volgens Davey (1994) blyk dit dat die vroulike persepsies van dwelmmisbruik ontken was. Min is bekend oor tienerdogters se betrokkenheid by dwelmmisbruik, ten spyte van die dramatiese gevolge wat hul verslawing vir die samelewing inhou. Die studie neem 'n genderperspektief aan, met ander woorde dit plaas vroue sentraal as subjekte en ondersoek hul probleem met dwelmmisbruik.

Die konteks vir die studie is Mitchells Plain, 'n benadeelde gemeenskap op die Kaapse Vlakte. Tienermeisies se perspektiewe ten opsigte van dwelmbetrokkenheid sal nagevors word. Met die studie wil ek vasstel waarom tieners van die vroulike geslag by dwelms betrokke raak. Met inagneming van hul gemeenskap gaan ek poog om vas te stel en te verstaan wat hul ondersteuningsbehoefte in die gemeenskap is.

1.2. AGTERGROND TOT DIE STUDIE

In Suid-Afrika is die vlak van dwelmmisbruik steeds besig om te styg, met eksperimentering met dwelmmiddels wat by sommiges al vanaf die jong ouderdom van tien jaar begin (Republic of South Africa, Department of Social Development, 2007).

Plaaslik is daar baie dwelmmiddels waaraan tieners verslaaf kan raak, in omloop. Van alle dwelmmiddels is alkohol steeds die primêre middel wat misbruik word en vir die land beloop die koste van misbruik ongeveer R10 biljoen per jaar (Republic of South Africa, Department of Social Development, 2007). 'n Tweede gewilde dwelmmiddel is marijuana, of "dagga" soos dit algemeen in Suid-Afrika bekend staan. Suid-Afrika is 'n groot vervaardiger van dagga, en die meeste daarvan word plaaslik verbruik, maar groot hoeveelhede word ook oorsee verskeep (Republic of South Africa, Department of Social Development, 2007). 'n Derde, en tans die mees problematiese dwelm in die Wes-Kaap waar die studie gedoen is, is metamfetamien. Die dwelm staan in die Wes-Kaap ook bekend as tik. Die Suid-Afrikaanse Gemeenskapsepidemiologiese Netwerk van Dwelmgebruik is 'n projek wat alkohol- en dwelmgebruik in gebiede soos Kaapstad, Port Elizabeth, Mpumalanga, Durban en Johannesburg monitor. 'n Opname wat in 2007 deur hierdie projek onderneem is, het bevind dat 57% van 2 864 pasiënte in Kaapstad onder

die ouderdom van 20 jaar behandel was vir metamfetamien oftewel tik. Metamfetamien is tans die gewildste dwelmmiddel onder alle verslaafdes in die Wes-Kaap. Om eenvormigheid te behou, sal daar in die res van die studie na die dwelm as tik, sy plaaslike naam, verwys word.

Statistiek oor die misbruik van veral tik in die Wes-Kaap ontlok kommer vanuit verskeie oorde. Volgens Parry, Myers en Plüddemann (2004) het die gebruik van tik deur individue onder 20 jaar gedurende 2004 in Kaapstad met 80% toegeneem. Verder toon die skrywers dat 39% van hierdie gebruikers daaglik dié dwelm gebruik. Dit is veral die voormalige bruin woonbuurte wat met die toenemende misbruik van die dwelm geassosieer word (Parry et al., 2004). 'n Beduidende aantal gebruikers is van die vroulike geslag. Die dwelmmisbruik van tienermeisies word deur The National Center on Addiction and Substance Abuse (2003) toegeskryf aan faktore om verhoogde selfvertroue te verkry, om probleme en bekommernisse te hanteer, om angs te verminder asook om gewig te verloor.

Volgens Fisher (2002) het 'n opname in 991 primêre skole en 384 sêkondere skole binne die Kaapse Metropolitaanse gebied bevind dat 20% leerders met dwelms eksperimenteer het en dat 19% van die leerders steeds dwelms gebruik. Fisher het ook bevind dat die gemiddelde ouderdom van leerders wat met dwelms geëksperimenteer het, 12.1 jaar was. So ook het Leggett (2002) uit 'n steekproef van 171 tienermeisies binne die Kaapse Metropolitaanse gebied bevind dat 54,8% positief getoets het vir die gebruik van dwelmmiddels. Van die groep tienermeisies was 9,4% al skuldig bevind aan kriminele optrede wat met die verkryging van dwelms verband gehou het. In 'n studie wat in die Wes-Kaap onderneem is, is bevind dat tienermeisies seks aanbied in ruil vir

dwelmmiddels (Bagdonas, 2005). 'n Gevolgtrekking wat uit bostaande gemaak kan word, is dat dwelmmisbruik onder tienermeisies 'n realiteit op die Kaapse Vlakte is. Voorts ook dat dwelmmisbruik onder Wes-Kaapse tienerdogters dikwels met sosiaal-maatskaplike probleme gepaard gaan.

1.3. PROBLEEMSTELLING EN NAVORSINGSVRAE

Huidige navorsing fokus op die gesin (Dawson, Grant & Ruan, 2005), portuurgroepe (Haynie, 2002) en sielkundige faktore (Costello, Mustillo, Erkanli, Keeler & Angold, 2003) wat met dwelmmisbruik geassosieer word. 'n Leemte in bestaande navorsing is dat daar min studies is wat fokus op die vroulike geslag wat dwelms misbruik. Vorige navorsing oor dwelmmisbruik in Suid-Afrika het ook amper uitsluitlik gefokus op tienerseuns en mans as misbruikers. Daar is 'n gebrek aan soortgelyke ondersoeke aangaande tienermeisies se betrokkenheid by dwelmmisbruik. Die belangrikheid van hierdie studie lê daarin dat dit 'n bydrae kan lewer om insig en begrip te ontwikkel oor tienerdogters se verstaan van hul betrokkenheid by dwelmmisbruik. Die bevindinge van hierdie studie kan veral vir Opvoedkundige Sielkundiges en beraders waardevol wees en hulle in staat stel om effektiewe intervensieprogramme te ontwikkel vir tienermeisies wat by dwelmmisbruik betrokke is.

Die doel van hierdie navorsing is om 'n doelgerigte steekproef tienermeisies van 'n benadeelde gemeenskap wat dwelms gebruik, se perspektiewe met betrekking tot dwelmmisbruik onder dogters te ondersoek. Hul menings en sieninge oor waarom tienermeisies by dwelms betrokke raak, sal my help verstaan wat gedoen moet word om die probleem op te los. Voorts wil ek ook vasstel wat hul ondersteuningsbehoefte is

sodat ek hierdie behoeftes kan verstaan en daaraan kan aandag gee. Die navorsingsvrae wat die studie rig, is dus die volgende:

- Waarom raak tienermeisies betrokke by dwelmmisbruik?
- Wie is die rolspelers by tienermeisies se betrokkenheid by dwelms?
- Watter behoeftes aan ondersteuning identifiseer tienermeisies wat dwelms gebruik?

1.4. METODOLOGIE

Die tipe navorsingsontwerp wat vir 'n studie gebruik gaan word, word bepaal deur die doel van die navorsing sowel as die data wat verkry word (Bless & Higson-Smith, 1995). Aangesien die doel van hierdie studie is om tienermeisies se perspektiewe oor dwelmmisbruik te verstaan en te beskryf, sal 'n kwalitatiewe benadering die geskikste wees om te volg. Kwalitatiewe navorsing is gemoeid met die sosiale aspekte van die wêreld en hoe dit deur bepaalde individue beleef en ervaar word (Pole & Lampard, 2002). Hierdie kwalitatiewe studie sal vanuit 'n interpretivistiese navorsingstradisie benader word en sal basies interpreterende navorsing wees.

Binne die interpretivistiese navorsingstradisie word die doel van menslike wetenskappe gedefinieer as “om mense te verstaan” (Babbie & Mouton, 2001). Interpretivistiese navorsingsmetodes is daarom metodes wat poog om mense se gevoelens en ervarings in menslike terme te beskryf en te interpreteer en met empatie en begrip binne konteks te verkry (Terre Blanche & Kelly, 1999). Die besluit om my studie vanuit 'n interpretivistiese navorsingstradisie te benader, spruit voort uit die doel van my studie, naamlik om tienermeisies se ervarings en gevoelens ten opsigte van dwelmmisbruik te beskryf en empatiese begrip vir hul ervarings te ontwikkel.

My navorsingspopulasie het bestaan uit tienermeisies tussen die ouderdom van 11 en 18 jaar. 'n Doelgerigte steekproef wat verteenwoordigend was van hierdie populasie, is gedoen. Agt tienermeisies tussen die ouderdom van 11 en 18 jaar is aanvanklik geïdentifiseer en hulle het ingestem om aan die studie deel te neem. Die navorsingspopulasie is almal inwoners van Mitchells Plain, 'n woonbuurt op die Kaapse Vlakte wat deur die vorige regering geskep is om veral bruin Suid-Afrikaners wat weens die Groepsgebiedewet ontwortel is, daar te hervestig.

Om toegang tot 'n brose navorsingspopulasie te verkry, bied verskeie uitdagings aan navorsers. Tienerdogters wat dwelms misbruik, is so 'n populasie. Een van die uitdagings was om toegang tot so 'n populasie te beding. Ek het 'n gemeenskapswerker wat 'n goeie samewerkingsverhouding met die skoolgemeenskap het, genader om namens my toegang tot die navorsingspopulasie te beding. Die besluit is geneem omdat 'n vertrouensbreuk tussen opvoeders en leerders kon ontstaan indien opvoeders potensiële deelnemers sou identifiseer.

Die primêre metode van dataversameling wat ek in hierdie studie gebruik het, was gestruktureerde individuele onderhoude. Data is ook deur middel van 'n fokusgroeponderhoud vasgelê om spesifieke kwessies wat uit gestruktureerde individuele onderhoude gebruik is, te verifieer en in meer diepte te eksploreer.

Ek het ook van 'n biografiese vraelys gebruik gemaak om agtergrondinligting oor elke deelnemer te verkry en ek het volledige aantekeninge van die navorsing en van my persoonlike ervaring gemaak. Verder het ek die observasies tydens die individuele

onderhoude sowel as die fokusgroeponderhoud aangeteken sodat ek dit later vir verifikasie van die data kon gebruik.

1.5. ETIESE OORWEGINGS

Strydom (2002, p.63). beskryf navorsingsetiek as 'n stel morele beginsels wat deur 'n individu of groep voorgestel is en wat vervolgens wydverspreid aanvaar is en wat reëls en verwagtinge bied omtrent die mees korrekte gedrag teenoor eksperimentele onderwerpe, respondente, werkgewers, borge, ander navorsers, assistente en studente. Die navorser het die verantwoordelikheid om te verseker dat die ondersoek aan alle etiese vereistes voldoen. Volgens Denzin en Lincoln (2000) is dit nodig dat die navorser 'n rol van samewerking, vertrouwe, oopheid en aanvaarding sal ontwikkel. Ten einde die onderhoude en gesprekke sinvol te laat verloop, behoort sy warmte, empatie, opregtheid vertrouwe, respek, hoflikheid, aanvaarding, begrip en integriteit teenoor die deelnemers uit te straal.

Dit is belangrik dat deelnemers aan 'n navorsingstudie die keuse het of hulle daaraan wil deelneem of nie (Babbie & Mouton, 2001). Ek het dus alle belanghebbendes by hierdie navorsing oor die studie ingelig sowel as oor enige besluite wat hulle direk raak. Ek het eerstens skriftelike toestemming van die Wes-Kaapse Onderwysdepartement verkry sowel as van die spesifieke skool wat ingestem het tot die navorsingstudie. Die naam van die skool verbonde aan die navorsingsprojek is met 'n skuilnaam vervang ten einde etikettering te voorkom. Aangesien die studie oor 'n sensitiewe onderwerp handel, moes ek eers etiese klaring by die etiekkomitee aan die Universiteit van Stellenbosch verkry. Skriftelike toestemming is van die ouers van die betrokke deelnemers verkry aangesien

die deelnemers minderjarig was. Die betrokke deelnemers het ook skriftelik ingestem om aan die studie deel te neem. Alvorens enige onderhoude plaasgevind het, het ek die doel van die navorsing aan die deelnemers verduidelik. Alle deelnemers is verseker van die anonimiteit en vertroulikheid van die studie. Aan alle deelnemers is skuilname gegee en vertroulikheid van data is verseker deurdat slegs die navorser toegang tot die onderhoudsdata gehad het. Ek het al die deelnemers ingelig dat hul deelname vrywillig is en dat hulle enige tyd van die studie kan onttrek.

1.6. VERKLARING VAN KONSEPTE

1.6.1 Gender

Die term gender impliseer die karakertreкке van die vroulike en manlike geslag as gevolg van hul kulturele en sosiale geloof, invloede en persepsies (Arnett, 2004).

1.6.2 Dwelmmiddel

'n Dwelmmiddel kan beskryf word as enige chemiese middel, wettig of onwettig, natuurlik of sinteties, wat 'n biologiese uitwerking op die gebruiker het indien dit gebruik word (Mash & Wolfe, 2005).

1.6.3 Verslawing

Verslawing verwys na 'n fisieke afhanklikheid en dit is 'n toestand wat ontstaan wanneer die liggaamsweefsel so afhanklik van 'n dwelmmiddel is dat dit nie daarsonder normaal kan funksioneer nie (Louw, 1989).

1.6.4 Adolessensie

Dit is die periode van ontwikkeling vanaf puberteit tot en met die bereiking van volwassenheid. Dit begin met die voorkoms van sekondêre seksuele kenmerke, gewoonlik tussen die ouderdom van 11 en 13 jaar, en duur voort deur die tienerjare en eindig teen 18-jarige ouderdom.

1.7. OORSIG VAN DIE TESIS

Hierdie studie bestaan uit vyf hoofstukke en die verloop van die navorsing word kortliks soos volg uiteengesit.

In Hoofstuk een word 'n oorsig van die volledige studie gegee. In hierdie afdeling argumenteer ek hoekom die studie belangrik is en die relevansie daarvan. Hoofstuk twee is 'n literatuuroorsig en in hierdie hoofstuk word die teoretiese raamwerk vir die studie ontwikkel en voorgelê. Relevante informasie word ingebring om sodoende my argumente te versterk. In Hoofstuk drie beskryf ek die navorsingsmetodes, navorsingsparadigma asook die metodologie van my studie. Die data-analise, dataverifikasie asook etiese kwessies word verduidelik.

In Hoofstuk vier bespreek ek die implementering van my studie. Ek beskryf ook deelnemers se verskillende kontekste. Dit word gevolg deur 'n beskrywing van die proses wat ek gevolg het om die data te analiseer en temas te identifiseer. Die hoofstuk word afgesluit met 'n bespreking van die geïdentifiseerde temas. In Hoofstuk vyf word daar gerapporteer oor die bevindinge en aanbevelings ten opsigte van die studie.

1.8. SAMEVATTING

In hierdie hoofstuk het ek 'n kort inleiding tot my studie gegee. Ek het die agtergrond tot die navorsingsprobleem, die probleemstelling, duidelikheid van die terminologie asook die navorsingsvrae bespreek. Ten opsigte van die metodologie het ek aandag geskenk aan die tipe studie, die navorsingstradisie, die metodes van ondersoek en hoe die deelnemers geselekteer is. Ten slotte het ek die etiese oorwegings bespreek wat 'n impak op my studie gehad het.

HOOFSTUK 2

LITERATUUROORSIG

2.1 INLEIDING

Die literatuuroorsig is 'n belangrike skakel in die beplanningsproses en uitvoering van navorsing. Volgens Mertens en McLaughlin (2004) is die skakel veral belangrik ter verduideliking van verwagte en onverwagte bevindinge. Die doel van die literatuuroorsig is om 'n teoretiese raamwerk vir die studie te ontwikkel, asook om die argumente wat in Hoofstuk een voorgelê is, te versterk. Die funksie van hierdie literatuuroorsig is om lig te werp op navorsing wat reeds gedoen is oor dwelmmisbruik deur tienermeisies. Die doel van hierdie studie is om te verstaan waarom tienermeisies dwelms misbruik. In die hoofstuk sal literatuur oor die voorkoms van dwelmmisbruik onder tieners, die fisieke en kognitiewe ontwikkeling tydens adolessensie, die invloed van die gesinstruktuur, genderverskille en dwelmmisbruik, gewig en voorkoms asook die gevolge van dwelmmisbruik onder tienermeisies bestudeer word.

2.2. DIE VOORKOMS VAN DWELMMISBRUIK ONDER ADOLESSENTE

Dwelmmisbruik onder adolessente is 'n realiteit. Dwelmmisbruik sluit in die gebruik van alkohol, sigarette en ander onwettige dwelms soos dagga en kokaïne (Arnett, 2004). Alkohol blyk die dwelm te wees waaraan kinders en tieners die vroegste blootgestel word, en wat die algemeenste misbruik word. So is byvoorbeeld bevind dat ongeveer

een derde van alle tienermeisies aan die verbruik van alkohol blootgestel word voordat hulle hoërskool toe gaan (Grunbaum, Kann, Kinchen, Ross, Hawkins & Lowry 2004). Hierdie statistieke wek kommer aangesien adolessente wat op 'n vroeë stadium alkohol misbruik, die risiko loop om alkoholiste te word (Grant & Dawson, 1997). Navorsing in die Verenigde State in 2004 toon dat 36,7% van die graad 8-leerders, 52% van die graad 10-leerders en 70% van die graad 12-leerders in die vorige jaar alkohol gebruik het (Johnston, O'Malley, Bachman & Schulenberg, 2005).

Tabak is die volgende alledaagse dwelm wat deur adolessente misbruik word. Gedurende 2002 is in die Verenigde State bevind dat 27% van alle hoërskoolleerders binne die verloop van 30 dae gerook het (Arnett, 2004). Volgens Arnett is marijuana, wat in Suid Afrika die straatnaam dagga het, naas tabak die gewildste onwettige dwelmmiddel in die Verenigde State. Johnston et al., (2005) se 2004-studie het bevind dat 11,8% van alle graad 8-leerders, 27,5% van graad 10-leerders en 34,3% van graad 12-leerders marijuana gebruik het. Volgens Arnett (2004) is die gebruik van onwettige dwelmmiddels onder adolessente in die Verenigde State hoër as in ander industriële lande. Hy het ook in navorsing wat in 2002 onderneem is, bevind dat 17% van alle hoërskoolleerders amfetamine, 11% kokaïne, 12% hallusinogene soos LSD en 12% inhalasiemiddels soos petrol en gom probeer het (Arnett, 2004). So ook bevestig navorsers dat die dwelmprobleem nie slegs die Verenigde State raak nie maar dat Suid-Afrika op die oomblik die primêre bemarkingsplek is vir tik en kokaïne (Siegfried, Parry & Morojele 2001).

Die gewildheid van tik (metamfetamien) as dwelm van keuse op die Kaapse Vlakte is tans besig om ernstige afmetings aan te neem. Sedert 2002 was daar 'n geleidelike

toename in die gebruik van hierdie dwelmmiddel. Tik is 'n verslawende stimulant wat die sentrale senuweestelsel negatief affekteer (Anglin, Burke, Perrochet, Stamper & Dawud-Noursi, 2000). Statistiek oor verslawing toon dat slegs 0,3% van alle pasiënte wat in 2002 in Kaapstad vir dwelMBERADING, toegelaat was, tik as primêre dwelm gebruik het teenoor 46% van alle pasiënte in 2006. Die statistiek in 2007 toon dat hierdie syfer tot 73% gestyg het vir dwelmpasiënte onder die ouderdom van 20 jaar (Plüddemann, Meyers & Parry, in druk). Die samelewing se kommer oor misbruik van dwelmmiddels onder adolessente hou verband met dwelmmiddels se nuwe-effekte op die fisieke, kognitiewe sowel as die sosiale welstand van die adolessent (Gabhainn & Francois, 2000).

Navorsing toon ook dat daar geslagsverskille voorkom in die gebruik van dwelmmiddels onder adolessente (Madu & Matla, 2003). Volgens Higgens (1998) is daar meer tienermeisies tussen 11 en 15 jaar wat rook as seuns. Navorsing toon verder dat genderverskille in sigaretgebruik met ouderdom vinnig verhoog, waar 1% van alle 11-jariges maar 20% van alle 15-jariges hulle as gereelde rokers beskryf (Higgens, 1998). Sedert 1993 was daar 'n patroonverskuiwing in gender dwelmmisbruik (Jenson, Howard & Jaffe, 1995). 'n Verdere studie deur die Substance Abuse and Mental Health Services Administration (2000) dui daarop dat graad 12-tienermeisies net soveel en selfs effens meer dwelmmiddels gebruik as tienerseuns.

Die probleem van toegang tot dwelmmiddels in Suid-Afrika toon nie noemenswaardige verskille met dié van ander wêreldlande nie. Tydens die bewind van die Nasionale Party in die apartheidsera was Suid-Afrika van die res van die wêreld geïsoleer in terme van toegang. 'n Positiewe uitvloeisel van die isolasie-periode was dat dwelminvloede ook

beperk was en dat daar groter beheer oor die invoer van onwettige dwelmmiddels was. Met die oorgang van bewind en Suid-Afrika se toetreding tot die wêreld ekonomie, het haar grense ook toegankliker geword vir nuwe en onwettige dwelmmiddels om die land binne te kom (Higgs, 2004).

Uit bogenoemde statistiek blyk dit dat dwelmmisbruik onder adolessente 'n realiteit in die samelewing is. Om adolessente en spesifiek tienermeisies se betrokkenheid by dwelmmisbruik te verstaan, is dit nodig om na die ontwikkelingsfase van 'n adolessent te kyk. Die adolessensie ontwikkelingsfase kan waardevolle insig gee oor die verskillende faktore wat dalk 'n rol kan speel in tienermeisies se betrokkenheid by dwelmmisbruik.

2.3. DIE FASES VAN ADOLESSENSIE

Adolessensie is die term wat die oorgangsperiode tussen die kinderjare en vroeë volwassenheid beskryf (Wait, Meyer & Loxton, 2005). Dit is 'n periode in die persoon se lewe wanneer belangrike fisieke, kognitiewe sowel as sosiale veranderinge plaasvind. Louw en Louw (2007) argumenteer dat adolessente 'n stormagtige tydperk beleef wat biologiese oorsake het. Alhoewel die meerderheid adolessente suksesvol by hierdie veranderinge aanpas, is dit vir sommige 'n uitdagende tydperk, volgens Lerner, Villarruel en Castellino (1999). So ook skryf Berryman, Smythe, Taylor, Lamont en Joiner (2002) dat adolessente wat sukkel om aan te pas, meer vatbaar is vir die ontwikkeling van gedragsprobleme soos depressie en oortredings. Dwelmmisbruik is veral hier ter sprake.

2.3.1. Fisieke ontwikkeling tydens adolessensie

Vroeë adolessensie word gekenmerk deur die vinnige en uitgebreide fisieke groei by die kind en die ontwikkeling van seksuele rypheid (Papalia, Olds & Feldman, 2007). Volgens Wait et al. (2005) is hierdie die tydperk waartydens seksuele volwassendheid plaasvind en dit staan bekend as puberteit. Pubertale ontwikkeling by seuns begin wanneer die reproduksiesisteen begin ontwikkel. Pubertale ontwikkeling by meisies word gekenmerk deur 'n vergroting van die seksorgane. Uiterlike tekens is byvoorbeeld die vergroting van hul borste, wat met rypwording en vroulikheid geassosieer word. Die mees dramatiese en simboliese teken van seksuele volwassendheid by tienermeisies staan bekend as menstruasie of die aanvang van die eerste menstruele siklus. In die geval van tienerseuns is die simboliese teken van seksuele volwassendheid die eerste seminale emissie (Louw & Louw, 2007).

Hierdie fisieke veranderinge wat hulle ondergaan, kan sielkundig inwerk op die adolessente se selfbeeld. Studies toon dat die effek van vroeë en laat maturasie verskillend deur tienermeisies en seuns hanteer word (Louw & Louw, 2007), maar dat dit dikwels sielkundige en sosiale gevolge vir die adolessent inhou (Wait et al., 2005). So het Papalia et al., (2007) byvoorbeeld gevind dat seuns wat laat ontwikkel, emosionele stres beleef en 'n negatiewe selfbeeld ontwikkel omdat hulle dikwels as jonger as hul ouderdom behandel word. Sulke seuns het dikwels 'n groter behoefte aan aanmoediging, simpatie en begrip van ander volwasse seuns nodig. Dit sluit aan by Louw en Louw (2007) se bevindinge dat hulle akademies swakker presteer en meer aandag verlang, hulle meer kinderlik voorkom as hul portuurgroep en meer spanning as vroeg rypwordende seuns ervaar. Wait et al. (2005) het bevind dat vroeg rypwordende

seuns meer selfvertroue toon, uitblink in atletiek en meer gewild onder hul portuurgroep en ander tienermeisies is. Vroeg rypwordende seuns het 'n beter liggaamsbeeld en gevolglik ook 'n positiewe selfbeeld as laat rypwordende seuns. Volgens Louw en Louw (2007) is vroeg rypwordende seuns egter ook meer geneig om vroeër blootgestel te word aan alkohol, dwelms en seks.

Terwyl seuns vroeë rypwording verwelkom, neig tienermeisies om dit as stresvol te beleef. Volgens Michael en Eccles (2003) ervaar alle tienermeisies 'n mate van spanning tydens hul fisieke ontwikkeling. Tog het Louw en Louw (2007) bevind dat laat rypwordende meisies gesien word as fisies aantreklik, gesellig en meer gewild as vroeg rypwordende meisies. Hulle is ook meer geneig om 'n positiewe liggaamsbeeld te hê as vroeg rypwordende meisies. In aansluiting hierby het 'n studie deur Dubas, Graber en Petersen (1991) bevind dat laat rypwordende meisies meer tyd aan akademie spandeer en gevolglik beter presteer as vroeg rypwordende meisies.

Lanza en Collins (2002) bevestig dat vroeë rypwording verskeie risikofaktore inhou. Vroeg rypwordende meisies is groter as meisies en seuns van hul ouderdomsgroep. Omdat hulle liggaamlik meer volwasse voorkom, is sodanige tienermeisies dikwels aantrekliker vir ouer seuns. Louw en Louw (2007) maan egter dat vroeg rypwordende meisies nie altyd volwasse genoeg is vir die intieme verhoudings wat met hulle fisieke voorkoms geassosieer word nie. 'n Studie deur Ge, Conger en Elder (2001) het bevind dat vroeë puberteit die oorsaak is van emosionele angs by sulke meisies en dat hulle meer gedragsprobleme vertoon as meisies in hulle ouderdomsgroep wat rypwording op tyd ervaar.

Wiesner en Ittel (2002) en ook Stice, Presnell en Bearman (2001) vind 'n skakel tussen vroeë puberteitsontwikkeling en die gebruik van alkohol en sigarette by vroeg rypwordende meisies wat later kan lei tot 'n toename in dwelmmisbruik. Wiesner en Ittel (2002) toon dat hoewel eksperimentering met sigarette en alkohol normale adolessentegedrag is, vroeg rypwordende meisies alkohol en sigarette in 'n groter mate en op meer gereeld as hul ouderdomsgroep gebruik. Menstruasie blyk ook 'n rol by tienermeisies se betrokkenheid by dwelmmisbruik te speel. Navorsing wat deur Dick, Rose, Viken en Kaprio (2000) onderneem is, toon dat tienermeisies wat menstruasie op 'n vroeë ouderdom ervaar, meer sigarette op 'n jonger ouderdom gebruik as tienermeisies wat puberteit op 'n later stadium ervaar. Hul bevindinge word ondersteun deur 'n studie van Graber, Lewinsohn, Seeley en Brooks-Gunn (1997) wat toon dat tienermeisies wat op 'n vroeë ouderdom begin menstrueer, twee keer meer onwettige dwelmmiddels gebruik as meisies wat hul menstruasie op tyd ondervind.

2.3.2. Kognitiewe ontwikkeling

Volgens Papalia et al. (2007) is daar 'n verwantskap tussen puberteitsveranderinge en kognitiewe ontwikkeling. Gedurende vroeë en middeladolessensie, wat tussen die ouderdom van 11 en 18 jaar plaasvind, ondergaan adolessente 'n onwikkelling van konkrete denke tot meer abstrakte en formele operasionele denke (Perry, 2000). Hierdie ontwikkeling gee die adolessent 'n nuwe en buigsame manier om inligting te manipuleer. Papalia et al. (2007) meld dat abstrakte denke emosionele implikasies inhou vir die adolessent. Yurgelon-Todd (2002) trek 'n verband tussen onvolledige breinontwikkeling by vroeë adolessensie en adolessente se onverstandige besluite oor betrokkenheid by en misbruik van dwelmmiddels en onverskillige seksuele aktiwiteite. Perry (2000) voer

verder aan dat die kognitiewe en sosiale vaardighede wat hulle in staat stel om konflik en stresfaktore soos dwelmmisbruik, te hanteer, by adolessente ontbreek.

'n Sleutelfaktor in adolessente-ontwikkeling is hoe adolessente hulleself sien of verstaan. Die manier hoe adolessente hulself sien, ontstaan uit die verhouding binne die gesinstruktuur. Hierdie gesinsinvloede kan 'n negatiewe óf positiewe uitwerking bewerkstellig.

2.4. DIE INVLOED VAN DIE GESINSTRUKTUUR

Bronfenbrenner (1986) beskou die gesin as die belangrikste sosiale sisteem wat menslike ontwikkeling beïnvloed. Navorsing toon dat die gesin 'n beslissende rol speel by die vorming en ontwikkeling van die adolessent se gedrag. Gepaardgaande gedragsprobleme en besluite oor dwelmmisbruik hou hiermee verband (Dishion & McMahon, 1998; Tolan & Gorman-Smith, 1997). Sanchez (2000) het bevind dat adolessente wat meer tyd met hul ouers en ander gesinslede deurbring, 'n hegte verhouding ontwikkel. So ook toon Dekovic, Wissink en Meijer (2004) se studie dat adolessente wat 'n positiewe verhouding met hul ouers het, meer openlik kommunikeer en hul ouers meer van hul daaglikse aktiwiteite vertel. Hierdie adolessente is ook geneig om hul gevoelens en gedagtes met hul ouers te deel. Die navorsing toon ook dat onthulling deur die adolessent die sterkste voorspeller van ouerlike kennis aangaande die adolessent se daaglikse aktiwiteite is (Kerr & Stattin 2000).

As daar geargumenteer word dat adolessente se besluite deur hul verhouding met hul onmiddellike gesinslede beïnvloed word, dan is dit belangrik om die gesinstruktuur te

bestudeer. Verskillende tipes gesinne bestaan. Ek onderskei tussen die positiewe funksionerende gesin en die disfunksionele gesin. Volgens Roman (2008) is die kenmerke wat wel met die term “positiewe funksionerende gesin” geassosieer word die volgende:

- Doeltreffende interpersoonlike kommunikasievaardighede word toegepas.
- Almal binne die gesin dra waarde en word gerespekteer.
- Elke individu binne die gesinstruktuur voel vry om hul opinies te lug.
- Binne die gesinstruktuur ontstaan daar ’n gevoel van vertroue.
- Verantwoordelike gedrag tussen gesinslede word bevorder.
- Daar is ’n sterk begrip vir morele en geestelike waardes.
- Die gesin funksioneer binne ’n groep en is positief aanpasbaar by veranderinge.
- Verskille binne die gesinstruktuur word op positiewe maniere opgelos.
- Persoonlike grense tussen gesinslede word gerespekteer en onderhou.

Binne positiewe funksionerende gesinne leer adolessente dat hulle kan staat maak op die omgewing om in hul emosionele sekuriteit, fisieke veiligheid asook welstand te voorsien. In hierdie omgewing kan die adolessente ook hul fisieke en emosionele gesondheid onafhanklik van hul ouers onderhou (Repetti, Taylor & Seeman, 2002). Repetti et al. (2002) voer verder aan dat ’n positiewe funksionerende gesin ’n veilige omgewing vir die funksionering van die adolessent verskaf. Gilligan (1982) dui daarop dat die verhouding wat tienermeises met hul ouers en ander gesinslede het, ’n bepaalde karaktertrek van hul lewe vorm en dus ’n impak op hul welstand het. Navorsing het

bewys dat ouers se sienswyse en waardes oor dwelmmisbruik 'n direkte invloed het op adolessente se sienswyse ten opsigte van dwelmmisbruik (Bogensneider, Wu, Raffaelli & Tsay, 1998).

In 'n positiewe funksionerende gesin sal adolessente hul moeders en vaders as besondere bronne van betroubaarheid, liefde en instrumentele hulp ervaar, volgens Lempers en Clarke-Lempers (1992). Laasgenoemde beklemtoon ook dat adolessente hul ouers belangriker ag as vriende, familielede en onderwysers. Dit is egter belangrik om te meld dat ouers wat as goeie rolmodelle optree, 'n positiewe leeromgewing skep en as raadgewers sowel as opvoeders kan dien (Parke & Buriel, 1998). Dekovic et al., (2004), beskou ouers as 'n ondersteuningsfaktor teen konvensionele gedragsprobleme, en veral in 'n positiewe verhouding kan ouers dalk as 'n beskermingsmeganisme teen antisosiale gedrag dien. Ek argumenteer dat 'n positiewe funksionerende gesin die adolessent van emosionele sekuriteit en positiewe waardes ten opsigte van gedrag kan voorsien.

Vervolgens sal ek die invloed van die disfunksionele gesin op die adolessent bespreek. Navorsing in ontwikkelde psigopatologie toon dat die adolessent se gesin as die belangrikste faktor in die ontwikkeling van antisosiale gedrag beskou word (Dekovic et al., 2004). Liddle en Schwartz (2002) het gevind dat daar 'n verband is tussen disfunksionele gesinne en adolessente wat betrokke is by dwelmmisbruik. Volgens Repetti et al. (2002) word risikogesinne gekenmerk deur konflik, aggressie en afbrekende verhoudings. Dié navorsers meld ook dat adolessente uit disfunksionele gesinne soms ook aan gesondheidsrisiko's blootgestel word wat alkohol-, sigaret- en dwelmmisbruik insluit. Die misbruik van middelle en gedragsafwyking kan soms as

kompensasie dien vir 'n gebrek aan sosiale en emosionele ontwikkeling (Repetti et al., 2002).

Lahey, Waldman en McBurnett (1999) voer aan dat 'n wye reeks faktore met disfunksionele gesinne geassosieer word. Dit sluit in lae sosio-ekonomiese status, enkelouerskap, gesinskonflik en 'n lae vlak van emosionele verbintenis, faktore wat volgens Dekovic, Janssens en Van As (2003) in sterk verband staan met antisosiale gedrag onder adolessente. Vroeëre navorsing deur Dekovic (1999) en Hirschi (1969) toon dat 'n hoë vlak van konflik en 'n lae vlak van emosionele verbintenis tussen ouers en adolessente noue verwantskap toon met hoë vlakke van eksterne gedragsprobleme onder adolessente. Die studies het getoon dat adolessente wat emosioneel afsonderlik van hul ouers funksioneer, 'n hoë vlak van afwykende gedrag openbaar wat die misbruik van alkohol en ander dwelms insluit. Daar is bevind dat hierdie adolessente nie oor die interne beheermeganisme beskik wat hulle verbied om by dwelms betrokke te raak nie. Ander navorsing, spesifiek dié oor enkelouerskap (McLanahan & Sandefur, 1994; Kierkus & Baer, 2002) het bevind dat adolessente met enkelouers 'n groot risiko loop vir gedragsprobleme soos depressie, angs, dwelmmisbruik en onverskillige seksuele aktiwiteite.

In gesinne waar dwelms deur ouers misbruik word, kan adolessente se betrokkenheid daarmee in verband gebring word. Volgens Arnett (2004) kan ouers se gewoontes en gesindheid teenoor dwelmmiddels verbind word met hul adolessente se betrokkenheid by dwelms. So ook het Tolone en Dermott (1975) bevind dat ouers wat van alkohol afhanklik is, die moontlikheid van die gebruik van alkohol en dwelms in hul kinders kan verhoog. Volgens Jurich, Polson, Jurich en Bates (1985) is daar 'n skynheilige moraliteit

binne gesinne wat dwelms misbruik. In sodanige gesinne verbied ouers hul kinders om dwelms te gebruik, terwyl hulle nie die voorbeeld stel nie. Cannon (1976) toon aan dat hulle aksies eerder as hul woorde die bepalende rol speel in die adolessent se besluitneming. Wanneer gesinslede dwelms as 'n sielkundige toevlug gebruik om hul probleme te hanteer, word hierdie adolessente ook aangemoedig om dwelms en alkohol vir dieselfde doeleindes te gebruik. Gevolglik raak adolessente in families wat dwelms misbruik, ook afhanklik van die gebruik van dwelms en alkohol (Arnett, 2004).

Goldstein en Heaven (2000) beskou adolessente se verhouding met hul ouers as 'n primêre maatreël om hulle van dwelmmisbruik te weerhou. Indien adolessente se verhoudings met hul ouers normaal is, is die uitkoms positief. Indien hierdie verhoudings nie ondersteunend is nie, loop adolessente die risiko vir oortredinge wat dwelmmisbruik insluit (Gilligan & Machoian, 2002). Volgens X, Feigelman en Stanton (2000) word tienerdogers se lewenswyse baie meer deur verhoudings beïnvloed as tienerseuns s'n. Johnson en Marcos (1988) assosieer goeie gesinsbande met laer vlakke van dwelmmisbruik by alle jeugdige, terwyl 'n laer vlak van ouerbetrokkenheid by hul tienermeisies meer korreleer met alkohol-, sigaret- en dwelmmisbruik. So ook toon X, Feigelman en Stanton (2000) se navorsing dat tienermeisies wat geassosieer word met ongestruktureerde huislike omgewings en geen monitering deur ouers, makliker betrokke raak by dwelmmisbruik. Faktore soos gebrekkige ouer-kindverhouding, verwaarlosing, konflik en liefdeloosheid is die primêre oorsake vir tienermeisies se betrokkenheid by dwelmmisbruik (Heaven, Newbury & Mak, 2004).

Dakof (2000) het bevind dat daar 'n verband is tussen meisies met gedragsprobleme en 'n disfunksionele gesinstruktuur. In teenstelling met tienerseuns, is interpersoonlike

verhoudings en sosiale aanvaarding vir tienermeisies baie belangrik (Gabriel & Gardner, 1999). Gevolglik is hierdie tienermeisies kwesbaar vir gesinskonflikte en lae vlakke van ouerbetrokkenheid. Faktore soos oneffektiewe ouerlike kommunikasie, dwelmmisbruik deur ouers en prenatale blootstelling aan alkohol dra by tot die risiko dat tienermeisies alkohol sal gebruik (The National Center on Addiction and Substance Abuse, 2003). Navorsing het bevind dat ouers wat rook, die fisieke en sielkundige effek daarvan direk aan hul kinders oordra (Jackson, Henriksen, Dickinson & Levine, 1997).

'n Ander faktor wat moontlik ook uit disfunksionele gesinne kan ontstaan, is tienermeisies se betrokkenheid by bendes. Navorsing toon dat tienermeisies wat by bendes aansluit, gewoonlik binne gebroke huishoudings opgroei (Vigil, 1988). Milller (2000) meld ook dat gesinskonflikte die hooforsaak is waarom tienermeisies van hul gesin na bendebedrywighede beweeg. Volgens Hunt, Mackenzie en Laidler (2000) en Esbensen, Deschenes en Winfree (1999) sluit gebroke gesinstrukture faktore in soos konflik, geweld, seksuele mishandeling, armoede, blootstelling aan ouers wat dwelms misbruik en enkelouerskap. Bendes kan gesien word as 'n uitweg uit die probleme van disfunksionele huishoudelike strukture waarmee die tienermeisie gekonfronteer word (Campbell, 1995). Tienermeisies wat by bende-aktiwiteite betrokke is, is soekend na aanvaarding, liefde, kameraadskap, leierskap, aanmoediging, rolmodelle en om gerespekteer te word (Hunt et al., 2000). Volgens Howell (2000) dien bendes dus as 'n toevlugsoord vir adolessente wat gedragsprobleme ondervind. So ook argumenteer Miller (1998) dat bende-aktiwiteite verband hou met dwelmmisbruik, dwelmverspreiding en misdaad.

2.5. GENDERVERSKILLE EN DWELMMISBRUIK

Navorsing toon dat 'n verskeidenheid faktore soos puberteitsontwikkeling (Biehl, Misaki, Natsuaki & Xiaojia, 2007), kognitiewe ontwikkeling by adolessente (Perry, 2000) en gesinsinvloede (Vakalahi, 2002) met dwelmmisbruik geassosieer word. Volgens Novacek, Raskin en Hogan (1991), keer adolessente na dwelms wanneer hulle in hul daaglikse ervaringe moeilike tye beleef. Gedurende hierdie tye vind hulle dit moeilik om 'n positiewe selfbeeld te ontwikkel en hul negatiewe emosies onder beheer te kry. So ook bevind Santrock (1998) dat adolessente 'n geneigdheid toon om dwelms te gebruik wanneer van hulle verwag word om by 'n veranderde omgewing aan te pas. Seguire en Chalmers (2000) voer verder aan dat adolessente wat 'n gebrek aan sosiale bekwaamheid ondervind, dit moeilik vind om dwelmmiddels van die hand te wys as dit aangebied word.

Verskeie studies beklemtoon genderverskille by dwelmmisbruik. Volgens Novacek et al. (1991) gebruik tienerseuns dwelms vir die uitdaging en die sensasie daarvan. Tienermeisies gebruik eerder dwelms sodat probleme hanteerbaar kan wees. Faktore wat gebruik sal aanmoedig, sluit in depressie, angs, negatiewe emosies, ontvlugting, ontspanning, senuagtigheid, verkryging van verhoogde selfvertroue en ook om gewig te verloor (Novacek et al., 1991). Hierdie bevindinge word deur The National Center on Addiction and Substance Abuse (2003) ondersteun. Ander navorsing wat veral gerig is op tienermeisies (Kaminer, 2002), toon dat hulle meer geneig is tot selfvernietigende gedrag soos eetversteuring, depressie en selfmoord. Kaminer (2002) het bevind dat vroulike tiener dwelmmisbruikers vroeë ryppworders was en dat hulle redes selfvertroue, onafhanklikheid van die ouers, vermindering van stres, selfterapie, ontspanning en

sosialisering ingesluit het. Alhoewel eksperimentering deur adolessente algemeen voorkom, toon navorsing dat die misbruik van dwelms aanleiding kan gee tot dwelmafhanlikheid (Gullotta, Adams & Montemayor, 1995).

2.5.1 Dwelmmisbruik, gewig en voorkoms

'n Betekenisvolle kenmerk van adolessensie is dat baie waarde aan voorkoms geheg word en dit het 'n invloed op selfevaluering en die gevoelens wat 'n meisie oor haar liggaam het (Harter, 1990). 'n Belangrike kenmerk van rypwording tydens puberteit is die toename in gewig by meisies (Dore, Martin, Ratel, Duche, Bedu & Van Praagh, 2005). Volgens Cavallo, Duhig, McKee en Krishnan-Sarin (2006) is skielike gewigsverandering en liggaamlike voorkoms vir tienermeisies 'n groot bekommernis. Volgens Fidler, West, Van Jaarsveld, Jarvis en Wardle (2007) word gewigsbeheer en 'n laer liggaamsmassa aan rokers gekoppel. Charlton (1984) het bevind dat die proses om gewig deur rook te beheer, meer genderverwant is. Volgens hom oortref tienermeisies se bekommernisse oor hul gewig dié van tienerseuns en gevolglik rook hulle ook meer. Brecht, O'Brien, Mayrhauser en Anglin (2004) voer verder aan dat vroue die dwelm tik gebruik omdat hulle gewig wil verloor. Petersen, Compass, Brooks-Gunn en Stemmler (1993) argumenteer verder dat tienermeisies met eetversteurings meer geneig is as tienermeisies sonder eetversteurings om depressief te raak en om dan alkohol en ander dwelms te misbruik.

2.6. DIE GEVOLGE VAN DWELMMISBRUIK ONDER TIENERMEISIES

Navorsing toon dat daar verskeie moontlike gevolge is wat direk aan die misbruik van dwelms onder tienermeisies gekoppel kan word soos tienerswangerskappe en seksuele aktiwiteite, prostitusie en selfmoord. Ek brei vervolgens daarop uit.

2.6.1 Tienswangerskappe en seksualiteit

Verskeie navorsings toon dat daar 'n verband is tussen dwelmmisbruik en seksuele betrokkenheid (Kinsman, Romer, Furstenberg & Schwartz, 1998; Wechsberg, Luseno, Lam, Parry & Morojele, 2006). Volgens Edgardh (2000) word vroeë menstruasie geassosieer met die eerste seksuele omgang onder tienermeisies. Volgens Shafer en Boyer (1991) is die gebruik van alkohol onder tienermeisies die beste voorspeller van seksuele promiskuiteit en riskante seksuele gedrag. Ter versterking hiervan sê George, Rogers en Duka (2005) dat dwelmmisbruik die individu se oordeel en besluitneming negatief kan beïnvloed en kan bydra tot besluite om seksueel aktief te wees. Verder toon navorsing ook dat vroeë blootstelling aan alkohol deur tienermeisies ook verbind word met vroeë seksuele omgang en afwykende gedrag (Santelli, Brener, Lowry, Bhatt & Zabin, 1998). Hierdie siening word ondersteun deur Catalano (2006) wat bevind het dat tienermeisies vier keer meer vatbaar is vir seksuele beteueling as ouer vroue weens die rol van alkoholgebruik. In hierdie verhoogde kwesbaarheid is tienermeisies meer geneig tot onbeskermdes seksuele aktiwiteite wat kan lei tot onbeplande tienswangerskappe en seksueel oordraagbare siektes (Ford & Norris, 1994).

2.6.2 Prostitusie

Volgens Hwang en Bedford (2004) word jeugdige prostitusie gedefinieer as die uitruil van persoonlike seksuele interaksie vir betaling in die vorm van geld, dwelms, skuling of voedsel en word dit hoofsaaklik uitgevoer deur individue onder die ouderdom van 18 jaar. Pomeroy (1965) meld dat dwelmverslaafde tienermeisies dikwels betrokke raak by prostitusie om sodoende geld te verkry om hul probleem te voed. Studies toon verder dat die misbruik van alkohol en dwelms as motivering dien vir deelname aan prostitusie (Cusick, 2002; Tyler & Johnson, 2006; Willis & Levy, 2002). So het ook Pedersen en

Hegna (2003) bevind dat tienermeisies by prostitusie betrokke raak om geld vir dwelms en alkohol te bekom. Wanneer adolessente eers by prostitusie betrokke is, is dit moeilik om 'n positiewe sosiale lewe te lei (Pajer, 1998). Volgens hom neig hierdie adolessente na erge emosionele onstabiliteit en kan verhoogde sterftesyfers onder hulle voorkom. Sodanige tienermeisies vind dit later moeilik om binne 'n huwelik te funksioneer. Bagley en Young (1987) het gevind dat die ouers van adolessente prostitute wat subjekte in hul studie was, alkohol misbruik het. Hierdie bevindinge word sterk ondersteun deur 'n studie van Potter, Martin en Romans (1999) wat toon dat 'n gebrek aan positiewe gesinstrukture, 'n tekort aan sorg en negatiewe verhoudings met ouers gevind word by adolessente wat dwelms misbruik.

2.6.3 Selfmoord

Navorsing toon dat risikofaktore soos depressie en gedragsprobleme konstant geassosieer word met selfmoord onder adolessente (Fleischmann, Bertolote, Belfer & Beautrais, 2005). Volgens De Man (1999) word depressie geïdentifiseer as die hooforsaak van selfmoord onder adolessente. Groholt, Ekeberg, Wichstrom en Haldorsen (2000) het bevind dat selfmoordpogings gewoonlik voorafgegaan word deur depressiesimptome. Gendersverskille onder adolessente bestaan tussen die koers waarteen selfmoord plaasvind en die aantal selfmoordpogings. Navorsing toon dat tienermeisies vier keer meer as tienerseuns geneig is om selfmoord te probeer pleeg terwyl tienerseuns vier keer meer geneig is om selfmoord te pleeg (Wichstrom & Rossow, 2002). Volgens die navorsers kan die rede vir die hoë voorkoms van selfmoordpogings onder tienermeisies toegeskryf word aan die hoë vlakke van depressie wat hulle ervaar. Gjerde en Block (1991) meld dat veral vroeg rypwordende meisies meer geneig is tot depressie as tienerseuns en volwasse mans. Hier is

depressie hoofsaaklik die gevolg van bekommernis oor hul voorkoms (Gjerde & Block, 1991).

'n Ander faktor in tienerselfmoord, is die rol van die disfunksionele gesin. Volgens Breton, Tousignant, Bergeron en Berthiaume (2002) word selfmoord onder tienermeisies gereeld in verband gebring met die disfunksionele gesinstruktuur. Pfeffer, Klerman, Hurt, Kakuma, Peskin en Siefker (1993) voer verder aan dat tienerselfmoord gekoppel kan word aan alkoholmisbruik waar alkohol gebruik word in 'n poging tot selfmedikasie vir hul gesinsprobleme en depressie.

2.7 SAMEVATTING

In hierdie hoofstuk het ek 'n oorsig oor relevante literatuur ten opsigte van tienermeisies se betrokkenheid by dwelmmisbruik gegee. Na aanleiding van bogenoemde studies is dit duidelik dat daar verskillende redes is waarom tienermeisies betrokke raak by dwelmmisbruik. Tienermeisies se betrokkenheid by dwelmmisbruik is 'n komplekse situasie en 'n unieke ervaring wat binne die konteks van elke tienermeisie se persoonlike omstandighede plaasvind. Verskeie faktore binne die samelewing kan aanleiding gee tot tienermeisies se betrokkenheid by dwelmmisbruik. Faktore wat binne hierdie studie ondersoek is, sluit die volgende in: die fisieke ontwikkeling tydens adolessensie, die kognitiewe ontwikkeling, die invloed van die gesinstruktuur, genderverskille en dwelmmisbruik asook dwelmmisbruik, gewig en voorkoms. Laastens is daar ook aandag geskenk aan die gevolge van dwelmmisbruik onder tienermeisies.

HOOFSTUK 3

NAVORSINGSONTWERP EN METODOLOGIE

3.1 INLEIDING

Die doel van die studie was om tienermeisies wat dwelms in 'n benadeelde gemeenskap gebruik, se perspektiewe met betrekking tot dwelmmisbruik te ondersoek. Min navorsing oor dwelmmisbruik fokus op vroue ten spyte van 'n veronderstelling dat misbruik onder vroue ander gevolge vir die samelewing inhou. Dwelmmisbruik word meesal as 'n mansprobleem nagevors. In die studie is die populasie vroue, spesifiek skoolgaande tienermeisies tussen die ouderdom van 11 en 18 jaar. Aangesien ek gepoog het om hierdie tienermeisies se behoeftes aan ondersteuning en moontlike maniere waarop hierdie behoeftes aangespreek kan word, te verstaan en te beskryf, het ek van 'n kwalitatiewe navorsingsontwerp gebruik gemaak.

Volgens Babbie en Mouton (2001) poog kwalitatiewe navorsing altyd om menslike optrede vanuit die ingewyde se perspektief te ondersoek. Die primêre doel van kwalitatiewe navorsing kan gedefinieer word as beskryf en verstaan eerder as verduidelik en voorspel (Babbie & Mouton, 2001). Dit was dus noodsaaklik dat ek moes poog om tienermeisies se dwelmbetrokkenheid in die konteks van hul optrede te verstaan en te beskryf eerder as om te verduidelik en te voorspel.

3.2 NAVORSINGSONTWERP

Die navorsingsontwerp is die plan en struktuur van die ondersoek wat gebruik word om bewyse te verkry om sodoende die navorsingsvrae te beantwoord (Schumacher & McMilian, 1993). Babbie en Mouton (2001) verwys na die navorsingsontwerp as 'n bloudruk vir of gedetailleerde plan van hoe die navorsing uitgevoer gaan word. In kwalitatiewe navorsing is dit aanpasbaar, anders as met kwantitatiewe navorsing waar daar nie afgewyk word van die voorafbepaalde plan nie. Die tipe navorsingsontwerp wat vir 'n studie gebruik word, word bepaal deur die doel van die navorsing. 'n Kwalitatiewe navorsingsontwerp is dus gevolg met die doel om kennis en insig te genereer. Verder beskryf Babbie en Mouton (2001) sekere kerneienskappe van kwalitatiewe navorsing, naamlik:

- Navorsing word uitgevoer in 'n natuurlike omgewing.
- Navorsing fokus op die proses eerder as die uitkoms.
- Die ingewyde se perspektief word beklemtoon.
- Die primêre doel is 'n indringende beskrywing en begrip van aksies en gebeure.
- Die primêre doel is ook om sosiale aksie in sy konteks te verstaan eerder as om 'n teoretiese populasie te veralgemeen.
- Die kwalitatiewe navorser word gesien as die hoofinstrument in die navorsingsproses.
- Die navorsingsproses is induktief in sy benadering wat aanleiding gee tot die skep van nuwe hipoteses en teorieë.

My studie het die meeste van hierdie eienskappe geopenbaar. Volgens Mouton (2001) is een van die kerneienskappe dat navorsing in sy natuurlike omgewing gedoen word.

Vir die studie, wat in 'n benadeelde gemeenskap op die Kaapse Vlakte gedoen is, is onderhoude met die tienermeisies gevoer met inagneming van hul lewenservaring in die gemeenskap. Die primêre doel was om die tienermeisies se dwelmbetrokkenheid in diepte te beskryf en te verstaan. Die begrip vir die deelnemers se optrede binne hul unieke konteks was belangriker as veralgemening van die bevindinge. Die paradigma wat ek aanhang, is krities interpretatief. Ek het die navorsing in die deelnemers se natuurlike omgewing uitgevoer, hetsy by hul hoërskole, in die gemeenskap of by hul huise. Aangesien elke deelnemer in die studie se agtergrond verskillend was, was dit nodig om hul ervarings van dwelmbetrokkenheid deur hulle oë te sien. Vir hierdie doel het my studie gefokus op die proses eerder as die uitkoms. Die navorser het objektief binne die studie opgetree en nie probeer om veranderlikes van buite te beheer nie, maar gepoog om die deelnemers se vertroue te wen en rapport te bewerkstellig. 'n Eienskap van kwalitatiewe navorsing is dus juis om ondersoek te gaan instel in omgewings waarbinne die populasie fungeer ten einde so na as moontlik aan die deelnemers te kom sodat geldige en ware ingewyde beskrywings bekom kan word.

Volgens Durrheim (1999) behels die navorsingsontwerp vier dimensies, naamlik die doel van die navorsing, die navorsingsparadigma, die konteks waarbinne navorsing uitgevoer word en die navorsingstegnieke wat gebruik word vir die insameling en analisering van die data.

3.3 NAVORSINGSPARADIGMA

Volgens Terre Blanche en Durrheim (1999) is paradigmas sisteme of interverwante veronderstellings van ontologie, epistemologie en metodologie. Ontologie spesifiseer die

aard of realiteit van dit wat bestudeer word en wat bekend is aangaande die studie. Op sy beurt spesifiseer epistemologie die aard of die verhouding tussen die navorser en wat bekend is. Laastens spesifiseer metodologie hoe die navorser praktiese betrokkenheid openbaar met die studie wat bekend is (Terre Blanche & Durrheim, 1999). Verder meld die skrywers dat paradigmas as perspektiewe dien wat 'n rasionaal vir die navorsing bied en wat die navorser verbind tot spesifieke metodes van dataversameling, observasie en interpretasie. Die navorsingsparadigma stel dus die navorser in staat om op 'n navorsingstipe te besluit.

Volgens Merriam (1998) kan drie navorsingsparadigmas binne opvoedkundige navorsing onderskei word, naamlik die positivistiese, interpretivistiese en kritiese paradigmas. Binne die positivistiese paradigma word die realiteit gesien as stabiel, waarneembaar en meetbaar (Merriam, 1998,). Hierdie realiteit is gestruktureer volgens spesifieke reëls en daarom word data deur middel van empiriese metodes soos vraelyste en opnames versamel. Binne die kritiese paradigma word realiteit sosiaal gekonstrueer en dit beteken dat realiteit gesien word as relatief, omdat die konteks waarbinne realiteit geskep word, uniek en verskillend is (Merriam, 2002). Die gevolgtrekking wat gemaak kan word, is dat kritiese navorsers daarin glo dat maatskaplike realiteit 'n geskiedkundige basis het wat oor en oor deur mense geproduseer word. Dus, al sou mense aktief te werk gaan om hul sosiale en ekonomiese omstandighede te verander, erken navorsers dat hulle beperk word deur verskeie vorme van maatskaplike, kulturele en politieke oorheersing.

Vir die doel van hierdie studie het die navorser vanuit 'n interpretivistiese paradigma gewerk. Volgens Babbie en Mouton (2001) word die doel van menslike wetenskappe

binne die interpretivistiese paradigma gedefinieer as om mense te verstaan eerder as om dit te verduidelik. Interpretivistiese metodes poog om mense se gevoelens en ervarings in menslike terme te beskryf en te interpreteer eerder as om dit te meet en te kwantifiseer (Terre Blanche & Kelly, 1999). Interpretivistiese navorsers poog om sin te maak van gevoelens, ervarings en sosiale situasies soos dit in die werklike wêreld voorkom (Terre Blanche & Kelly, 1999). Hierdie navorsers wat binne hierdie tradisie werk, aanvaar dat mense se subjektiewe ervarings eg is. Ten einde die mense se ervarings te kan verstaan, sal die navorser hom nie kan distansieer van die navorsing nie maar eerder interaktief met die deelnemers omgaan (Terre Blanche & Kelly, 1999).

Volgens Terre Blanche en Kelly, (1999) is 'n sentrale aksioom van interpretivistiese navorsing om met data in sy konteks te werk. Die navorser is die primêre instrument om data te versamel en te analiseer. Anders as in kwantitatiewe navorsing is veldwerk nodig om menslike aksies in sy natuurlike omgewing te observeer (Merriam, 2002). Patton (2002) voer aan dat veldwerk direkte en persoonlike kontak met die deelnemer verg. Volgens hom is die idee dat die navorser die navorsingsomgewing met die nodige sorg behoort te betree en op 'n empatiese en 'n nie-veroordelende wyse om te gaan. Vir hierdie doel het ek, die navorser, dit nodig geag om gestruktureerde individuele onderhoude as primêre ondersoekmetode te gebruik en fokusgroeponderhoude as die sêkondere ondersoekmetode. Gestruktureerde individuele onderhoude pas ook goed in by die interpretivistiese benadering van navorsing wat binne hierdie studie gevolg word.

3.4 METODEDES VAN ONDERSOEK

Binne hierdie studie het die navorser gebruik gemaak van multimetodiese strategieë. Soos reeds genoem, is gestruktureerde individuele onderhoude sowel as 'n fokusgroeponderhoud met deelnemers gevoer. Die gebruik van verskeie metodes verhoog die geldigheid van data omdat dit oor metodes geverifieer kan word.

3.4.1 Gestruktureerde Individuele onderhoude

Onderhoudsvoering gee die navorser die geleentheid om mense intiem te leer ken asook om begrip te verkry van hoe die deelnemers dink en voel (Terre Blanche & Kelly, 1999). Seidman (2006) voer aan dat die navorser uit onderhoude meer van die ervaringe van die deelnemers leer. Volgens Patton (1987) vereis onderhoudsvoering nie net van die navorser om te weet hoe om met mense te praat en na hulle te luister nie; dit is 'n kuns en wetenskap wat vaardigheid, konsentrasie, interpersoonlike begrip en dissipline verg.

Die eerste stap in die beplanning van die onderhoude was om te besluit watter tipe onderhoude ek graag wil voer (Terre Blanche & Durrheim, 1999). As primêre metode van dataversameling het die gestruktureerde individuele onderhoude met deelnemers 'n raamwerk verskaf waarbinne ek my vrae kon ontwikkel. Ek het vir hierdie doel 'n onderhoudsgids vir die proses voorberei (Sien Bylae 3A), wat aan die hand van die navorsingvrae opgestel was. Hierdie onderhoudsgids het 'n lys vrae en temas wat ek in die loop van die onderhoud wou ondersoek, bevat. Volgens Patton (1987) help die onderhoudsgids die onderhoudvoerder om die beperkte tyd wat in die onderhoudsituasie beskikbaar is, die beste te benut.

Die volgende stap in die beplanning van die onderhoude was om die onderhoude te reël. Volgens Terre Blanche en Durheim (1999) moet die onderhoud so gereël word dat die deelnemers voldoende tyd beskikbaar het om vir die volle duur van die onderhoud hul onverdeelde aandag te skenk. Verder moet daar 'n voldoende mate van privaatheid wees en daar mag nie onnodige geraas of onderbrekings voorkom nie. Individuele onderhoude in hierdie navorsing was só gereël en die ontmoetingstye is wel met die agt deelnemers onderhandel. Met elke deelnemer is 'n onderhoud gevoer wat ongeveer een uur geduur het. Toestemming is verkry dat sodanige onderhoude op band opgeneem kon word.

3.4.2 Fokusgroeponderhoude

Alhoewel gestruktureerde individuele onderhoude my primêre metode van dataversameling was, het ek ook een fokusgroeponderhoud belê. Die waarde van fokusgroeponderhoude lê daarin dat verder op temas wat nie volledig tydens die individuele onderhoude ontwikkel is nie, uitgebrei kan word. Voorts kan sekere data ook hier geverifieer word. Fokusgroeponderhoude bring 'n spesifieke homogene groep bymekaar wat hul kennis en ervaring met mekaar deel (Strydom, 2001). In hierdie navorsing is agt deelnemers geïdentifiseer wat by dwelms betrokke is. Die voordeel van fokusgroepe lê in die groepsinteraksie wanneer die deelnemers in die uitruil van hul idees en ervarings met mekaar betrokke raak (Babbie & Mouton, 2001). Verder kan groepsinteraksie tydens fokusgroeponderhoude moontlik lei tot die insameling van data van hoë gehalte. Hierdie data kan deur middel van observasie en persoonlike refleksie waargeneem word. Volgens Babbie en Mouton (2001) moet die fokusgroep suksesvol

deur die navorser gefasiliteer word. Die navorser moet ook bewus wees van die persoonlike en interpersoonlike dinamika binne die groep (Kelly, 1999).

3.5 DIE ROL VAN DIE NAVORSER

Ek is al die afgelope 12 jaar opvoeder op die Kaapse Vlakte. Dwelmmisbruik is 'n probleem waarmee skole op die Kaapse Vlakte daagliks gekonfronteer word. Ek het waargeneem dat beide tienerseuns en tienerdogters betrokke is by dwelmmisbruik, maar dat die fokus meer gerig was op die tienerseun se betrokkenheid met dwelms. Op so 'n wyse was die tienerdogter se betrokkenheid by dwelmmisbruik asook hul persepsies binne hul gemeenskap ontken. Gegee die belangrike rol van vroue in die samelewing, is dit belangrik dat kennis ontgin moet word oor hoe dwelmmisbruik hulle lewens raak. Dit het my belangstelling in die probleem verdiep en my laat besluit om die studie te onderneem.

3.6 NAVORSINGSPOPULASIE EN STEEKPROEFSAMESTELLING

Om toegang te verkry tot 'n brose navorsingspopulasie, bied verskeie uitdagings aan navorsers. Tienerdogters wat dwelms misbruik is so 'n populasie. Een van die uitdagings was om toegang tot so 'n populasie te beding. 'n Gemeenskapswerker wat 'n goeie samewerkingsverhouding met die skoolgemeenskap het, is genader om namens my toegang tot die navorsingspopulasie te beding. As 'n voormalige onderwyser wat bekend is met die gemeenskap en sy probleme, het ek doelbewus 'n hoërskool geïdentifiseer wat met dwelmmisbruik onder sy leerders worstel. Nadat toestemming vir toegang, van sowel die onderwysdepartement as die skoolbestuur verkry is, het ek my verder beroep op die hulp van 'n gemeenskapswerker binne die geïdentifiseerde

hoërskool om kontak met potensiële deelnemers te bewerkstellig. Die besluit is geneem omdat 'n vertrouensbreuk tussen opvoeders en leerders kon ontstaan indien opvoeders potensiële deelnemers sou identifiseer. As gevolg van 'n bestaande vertrouensverhouding het die vroulike dwelmmisbruikers hul deelname aan die studie oorweeg.

Ek het van 'n doelgerigte steekproef gebruik gemaak. Volgens Patton (2002) is daar nie reëls vir 'n steekproefgrootte in kwalitatiewe navorsing nie. Volgens hom hang die steekproefgrootte af van die navorsingsvrae, die doel van die studie en wat met die beskikbare tyd en hulpbronne gedoen gaan word. Doelgerigte steekproefneming lewer insig en diepgaande begrip word uit informasieryke bronne verkry, wat meer lig werp op die vrae in die navorsing (Patton, 2002). As sodanig wou ek deelnemers selekteer wat as informante oor ryke kennis beskik en bereidwillig was om die kennis en insae vir navorsingsdoeleindes te deel.

Die grootte van die groep is bepaal deur die aantal tienermeisies wat ingewillig het om aan die studie deel te neem. Agt tienermeisies, tussen die ouderdom van 11 en 18 jaar, is aanvanklik geïdentifiseer en het ingestem om aan die studie deel te neem. Die steekproef van die studie kan as homogeen beskryf word aangesien alle deelnemers tienermeisies was. Ek het die deelnemers ontmoet en aan hulle die navorsingsproses verduidelik, sowel as wat van hulle as deelnemers verwag sou word. Ek het hulle gevra om beskikbaar te wees vir individuele onderhoude asook 'n fokusgroepsessie. Nadat hulle ingewillig het, het ek die vrywaringsvorm (Bylae 1) en die biografiese vraelys (Bylae 2) volledig aan hulle verduidelik. Verder het ek 'n gepaste tyd en vergaderplek vir die volgende ontmoetings met hulle onderhandel. Aangesien deelnemers minderjarig

was, moes ek eers skriftelike toestemming van hul ouers kry alvorens enige onderhoud kon plaasvind.

3.7 OBSERVASIES

Navorsing is beperk as die fokus slegs op die deelnemers se verbale beskrywings of ervaringe konsentreer (Kelly, 2002). Die doel van observasie is om die begrip van die konteks waarin interaksies plaasvind, te verhoog (Patton, 2002). Sodoende word meer begrip verkry van die deelnemers se ligamlike interaksies en gebare en dus word meer aspekte van hul persoonlike ervaringe verstaan. Vir hierdie doel het ek gefokus op die waarneming van emosies indien spesifieke vrae in die onderhoude aan die deelnemers gestel was. Gevolglik is data deur middel van observasies bekom en dit is in die vorm van notas aangeteken.

3.8 PERSOONLIKE REFLEKSIES

As navorser het ek dit nodig geag om van die begin van hierdie studie volledige aantekeninge te maak oor die verloop van die navorsingsproses, my waarnemings omtrent die gestruktureerde individuele en fokusgroeponderhoude asook my persoonlike belewenis van die navorsingservarings. Die persoonlike refleksies het deel gevorm van my dataversamelingsproses en dit het ook bygedra dat ek temas uit die gestruktureerde individuele en die fokusgroeponderhoud in diepte kon verstaan.

3.9 DATA-ANALISE

Data-analise behels die opbreek van data in hanteerbare temas en patrone. Volgens Mouton (2001) is die doel van analise om te besluit of enige patrone geïdentifiseer of

geïsoleer kan word of om temas in die data vas te stel. Alle onderhoude binne hierdie navorsingsprojek is op band opgeneem en later getranskribeer om te verseker dat die rykheid van die teks nie verlore gaan nie. Aangesien nie-verbale kommunikasie nie by die transkripsieproses aangeteken word nie, was dit nodig om tydens observasies aantekeninge te maak. Tematiese inhoudsanalise is die proses waar die teks in temas opgebreek en die patrone in die data gekategoriseer word (Terre Blanche & Durrheim, 1999). Die volgende stappe vir data-analise is gevolg soos in Terre Blanche en Durrheim (1999):

- Vetroutheid en verdieping van die data
- Identifisering van temas
- Kodering van data
- Verwerking van data
- Interpretasie

Ek het herhaaldelik die materiaal deurgelees, waarna ek die data begin kodeer het. 'n Proses van datareduksie wat ten doel het om data te verminder sowel as om dit te verantwoord, het gevolg. Dit is die proses waar tabelle en matrikse opgestel word en verbandhoudende data volgens temas georganiseer word. Ek het soortgelyke onderwerpe saamgegroeper en kleurkodes aan die groepe toegeken. Indien onderwerpe nie by sekere kleurkodes ingepas het nie, het ek bykomende kodes geskep. Daarna het ek onderwerpe in kategorieë verander deur 'n beskrywende woord aan die kategorie toe te ken. Onderwerpe wat met mekaar verband hou, is onder een kategorie gegroeper. Kategorieë is verder in 'n tabelvorm opgesom. Die strukture word opgestel om sodoende te weet watter inhoud waar gevind kan word asook watter tipe

interpretasies deur die data ondersteun word. Nadat die transkripsies, persoonlike refleksies en observasienotas noukerig deurgewerk is, het ek temas of kategorieë wat uit die data na vore gekom het, begin genereer.

Die dataverwerkingsproses het my die geleentheid gegee om die koderingsproses te hersien. Volgens Terre Blanche en Durrheim (1999) behels die noukeurige ondersoek van temas om die fyner nuanses van betekenis wat nie tydens die aanvanklike kodering vasgevang is nie, na vore te bring. Ek het hierdie proses van kodering en verwerking van data herhaal totdat dit geen nuwe betekenisvolle insigte opgelewer het nie. Die laaste stap is die geskrewe weergawe van my interpretasies. In hierdie proses het ek die interpretasies deurgewerk om enige teenstrydigheid uit te skakel.

3.10 DATAVERIFIKASIE

In hierdie studie het ek verskeie stappe geneem om die kwaliteit van my data te verseker. Die betroubaarheid van die studie is verhoog aangesien ek 'n gedetailleerde beskrywing van die data-insamelingsproses, data-analise en die interpretasie van die data verskaf het. Ek het die spesifieke metodes van ondersoek in die konteks waarin die navorsing plaasgevind het, bespreek. Na afloop van elke individuele onderhoud het ek areas waaroor onduidelikheid bestaan het, met deelnemers uitgeklaar en neergeskryf. Die kategorieë wat ek tydens die temas geïdentifiseer het, is met die fokusgroep bespreek om by hulle seker te maak dat die afleidings akkuraat weergegee is. Ook is transkripsies en my persoonlike refleksies ná die fokusgroepsessie neergeskryf.

3.11 ETIESE OORWEGINGS

Die regte van deelnemers aan navorsing, die hoorbaarheid van hul stemme en die geldigheid van die kennis wat by brose navorsingspopulasies verkry word geniet nie genoegsame aandag volgens Daniels (2008) nie. Etiese besluite is dus nodig. Die navorser word verantwoordelik gehou vir die kwaliteit van die studie en moet toesien dat die studie op 'n etiese manier geskied. Babbie en Mouton (2001) stel belangrike etiese riglyne voor wat as handleiding gedien het in hierdie navorsing. Deelname was vrywillig en die regte van 'n deelnemer om tydens die verloop van die proses te onttrek, is met hulle bespreek. Weens die sensitiwiteit van die onderwerp en die minderjarige status van die subjekte is spesiale sorg getref om privaatheid en vertroulikheid te verseker. Die volgende prosedures is gevolg om te verseker dat die navorsing aan die standaarde van etiese navorsing voldoen.

Geskrewe toestemming was eerstens van die Wes-Kaapse Onderwysdepartement verkry sowel as van die spesifieke skool wat ingestem het tot die navorsing (Bylae 4). Die naam van die skool verbonde aan die navorsingsprojek is met 'n skuilnaam vervang ten einde etikettering te voorkom. Afsprake is ook met die ouers van die potensiële deelnemers gereël. Tydens die kontakssessie met die ouers het ek die doel van die studie, die moontlike verloop van die navorsingsproses en wat van die deelnemers verwag sou word, aan die ouers verduidelik. Op hierdie wyse het ek skriftelike toestemming verkry vanaf die deelnemers se ouers aangesien die deelnemers minderjarig is. 'n Tweede afspraak is daarna met die potensiële deelnemers gereël waartydens ek weereens die doel van die studie, die moontlike verloop van die navorsingsproses en wat van hulle as deelnemers verwag sal word, aan hulle

verduidelik het. Alle deelnemers is verseker van die anonimiteit en vertroulikheid van die studie. Aan alle deelnemers is skuilname gegee en vertroulikheid van data is verseker deurdat slegs die navorser toegang tot die onderhoudsdata gehad het. Alle deelnemers is ingelig dat hul deelname vrywillig is en dat hulle enige tyd van die studie kon onttrek. Ek het ten alle tye die regte van die deelnemers ten opsigte van nie-deelname en hul reg tot privaatheid gerespekteer en ek het eerlik en verantwoordelik opgetree. Ek het ten alle tye aan die deelnemers respek getoon, en indien deelnemers tydens individuele onderhoude versoek het dat sekere inligting nie op band opgeneem word nie, het ek aan hul versoeke voldoen.

As navorser het ek ook 'n etiese verantwoordlikheid teenoor my genote en gemeenskap. As sulks is die navorsingsbevindinge aan die Wes-Kaapse Onderwysdepartement beskikbaar gestel, asook aan die deelnemers en die betrokke skool wat as konteks gedien het.

3.12 SAMEVATTING

In hierdie hoofstuk het ek die navorsingsmetodologie wat ek vir my studie gevolg het, beskryf. Ek het die keuse van 'n kwalitatiewe navorsingsontwerp gevolg en die eienskappe daarvan beskryf. Daarna is 'n oorsig gegee van die verskillende navorsingsparadigmas en waarom my keuse van 'n interpretivistiese paradigma gemotiveer was. Vervolgens het ek die metodes van ondersoek, naamlik die gestruktureerde individuele onderhoude en die fokusgroeponderhoud voorgelê en die proses van data-insameling bespreek. Die data-analise asook die prosesse van data-

interpretasie en data-verifikasie is bespreek. Laastens het ek na die etiese oorwegings wat grondliggend tot die studie was, gekyk.

HOOFSTUK 4

NAVORSINGSBEVINDINGE

4.1 INLEIDING

Die studie poog om te verstaan waarom tienermeisies dwelms misbruik. As sulks word hul perspektiewe met betrekking tot dwelmmisbruik ondersoek. Die studie se waarde lê daarin dat min navorsing oor dwelmmisbruik fokus op vroue ten spyte van 'n groeiende besef dat misbruik deur vroue meer afbrekende gevolge vir die gesin, gemeenskap en ook samelewing inhou. Dwelmmisbruik word meesal nagevors as 'n mansprobleem. In die studie is die populasie vroue, spesifiek skoolgaande tienermeisies tussen die ouderdom van 11 en 18 jaar. Aangesien ek gepoog het om hierdie tienermeisies se behoeftes aan ondersteuning en moontlike maniere waarop hierdie behoeftes aangespreek kan word, te verstaan en te beskryf, is die navorsingsvrae wat deur hierdie studie aangespreek word die volgende:

- Waarom raak tienermeisies by dwelmmisbruik betrokke?
- Wie is die rolspelers by tienermeisies se betrokkenheid by dwelms?
- Watter behoeftes aan ondersteuning identifiseer tienermeisies wat dwelms misbruik?

Data is met behulp van gestruktueerde individuele onderhoude (Bylae 3A), 'n fokusgroeponderhoud (Bylae 3B), persoonlike refleksies en observasies (Bylae 5A en 5B) bekom. Die primêre metode van dataversameling wat ek in hierdie studie gebruik

het, was gestruktueerde individuele onderhoude. 'n Fokusgroeponderhoud is gebruik om data wat deur middel van gestruktueerde individuele onderhoude gegeneer was, te verifieer en om spesifieke kwessies uit die gestruktueerde individuele onderhoude waaroor onduidelikheid bestaan het, uit te klaar.

4.2 DIE KONTEKS VAN DIE NAVORSING

4.2.1 Bedinging van navorsing

Aangesien al agt deelnemers leerders in 'n staatskool was, moes ek eerstens vooraf skriftelike toestemming van die Wes-Kaapse Onderwysdepartement (WKOD) bekom om toegang tot die skoolpopulasie te verkry. Die WKOD het goedkeuring vir navorsing gedurende die tydperk 2 Februarie 2009 tot 30 Julie 2009 in drie voorafgeïdentifiseerde skole verleen. Gedurende April 2009 het ek een van die drie voorafgeïdentifiseerde skole se skoolhoof vir toegang genader, wat verleen is. Tydens die afspraak met die skoolhoof is aspekte rondom toegang bespreek, sowel as reëlings aangaande onderhoude en die geskeduleerde tyd wanneer onderhoude moes geskied sodat opvoeders se programme nie onderbreek kon word nie.

Aanvanklik sou ek die opvoeders nader met die versoek dat hulle potensiële deelnemers identifiseer. Aanbevelings deur die etiekkomitee oor skadeberokkening aan verhoudinge het daartoe gelei dat ek toegang tot die navorsingspopulasie deur die vrywillige gemeenskapwerker by die skool beding het. Die motivering hiervoor was dat sy 'n goeie samewerkingsverhouding met die skoolgemeenskap het. Die besluit is geneem omdat 'n vertrouensbreek tussen opvoeders en leerders kon ontstaan indien opvoeders potensiële deelnemers sou identifiseer.

Die gemeenskapswerker het 'n afspraak met die ouers van die potensiële deelnemers aan die studie gereël. Tydens die kontakssessie met die ouers het ek die doel van die studie, die moontlike verloop van die navorsingsproses en wat van die deelnemers verwag sou word, aan die ouers verduidelik. Sodoende het ek skriftelike toestemming van die deelnemers se ouers gekry aangesien die deelnemers minderjarig is. 'n Tweede afspraak is daarna met die potensiële deelnemers gereël waartydens ek weereens die doel van die studie, die moontlike verloop van die navorsingsproses en wat van hulle as deelnemers verwag sal word, aan hulle verduidelik het. Ek het ook die inhoud van die vrywaringsvorm en die biografiese vraelys met die deelnemers bespreek. Daarna het ek, die gemeenskapswerker en die deelnemers gesamentlik besluit op 'n gepaste tyd waartydens die gestruktureerde individuele onderhoude sowel as die fokusgroeponderhoud sou plaasvind.

4.2.2 Konteks en deelnemers

Die navorsingpopulasie was beperk tot een geselekteerde hoërskool in die Mitchells Plain-area. My steekproefpopulasie het bestaan uit agt skoolgaande tienermeisies wat betrokke is by dwelmmisbruik. Die agt deelnemers is leerders verbonde aan hierdie doelgerig-geselekteerde hoërskool in die benadeelde gemeenskap op die Kaapse Vlakte. Om 'n duidelike prent in die gedagtes van die lesers te konstrueer aangaande die omgewing waarin die deelnemers van hierdie studie woonagtig is, het ek dit nodig geag om die term "Kaapse Vlakte" in terme van sy geografiese ligging te bespreek.

Die vorige regering het opsetlik die Kaapse Vlakte op die uithoeke van die Moederstad gelokaliseer. Jeanneret (2009) verwys na die Kaapse Vlakte as 'n onvrugbare en

weggewaaide stuk land geleë aan die oostekant van Kaapstad. Verder voer hy aan dat die Kaapse Vlakte vergelyk kan word met die Brasiliaanse 'favelas', omgewings wat gekenmerk word deur lae sosio-ekonomiese status, hoë werkloosheid, bende-aktiwiteite, aanrandings, interpersoonlike konflikte, gesinsgeweld, gebroke gesinstrukture en dwelmafhanlikheid. Lae koste, semi-losstaande maar oorbevolkte huise is kenmerkend van Kaapse Vlakte townships of woonbuurte. Die deelnemers in die studie is almal woonagtig op die Kaapse Vlakte. In Tabel 4.1 onder word die deelnemers se biografiese en gesinsagtergrond opgesom.

Tabel 4.1 Biografiese en gesinsagtergrond van deelnemers							
Naam	Ouderdom	Graad	Leef moeder	Leef vader	Werk vader	Werk moeder	Deelnemer woonagtig by albei ouers
Octavia*	15	8	Ja	Ja	Werkloos	Werkloos	Ja
Alia	14	9	Ja	Nee	Vader oorlede	Ja	Slegs moeder
Omara	14	9	Ja	Ja	Werkloos	Ja	Slegs moeder
Charleen	15	9	Ja	Ja	Werkloos	Ja	Slegs moeder
Nellie	16	11	Ja	Ja	Ja	Ja	Slegs moeder
Danelle	18	11	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Nelda	16	11	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Ashley	18	10	Ja	Ja	Werkloos	Ja	Slegs moeder

* Skuilname is vir deelnemers gebruik

4.2.3 Data-analise en interpretasie

Die data wat ingesamel is, het bestaan uit getranskribeerde onderhoude, observasies en persoonlike refleksies. In hierdie studie is verskillende maniere van dataversameling gebruik en dit het aanleiding gegee tot die versameling van 'n groot hoeveelheid data. Aangesien elke onderhoud minstens een uur geduur het, was dit noodsaaklik om hierdie

data te verminder (Patton, 2002) om die interpretasie daarvan te vergemaklik. Die navorser het ook in die proses besef dat datavermindering op 'n verantwoordelike wyse moes geskied sodat belangrike inligting nie verlore mag gaan nie. Terwyl ek met die gestruktureerde individuele onderhoude, die transkribering daarvan en die aantekeninge oor my observasies besig was, het ek reeds begin nadink oor die verskillende moontlike temas wat uit die individuele onderhoude na vore sou kom. Nadat ek weer die transkripsies, persoonlike refleksies en observasienotas noukerig deurgewerk het, het ek 'n lys van kategorieë gemaak wat uit die data na vore gekom het. Ek het soortgelyke inligting saamgegroepeer op grond van die kode wat ek daaraan gegee het. Ek het kleurkode aan die groepe toegeken om hulle van mekaar te onderskei. Indien onderwerpe nie by sekere kleurkode ingepas het nie, het ek bykomende kode geskep. Daarna het ek 'n beskrywende woord aan die kategorie toegeken. Onderwerpe wat met mekaar verband hou, is onder een kategorie gegropeer. Nadat hierdie proses voltooi is, het ek kwessies uit die gestruktureerde individuele onderhoude waaroor daar onduidelikheid was, deur middel van 'n fokusgroeponderhoud uitgeklaar en geverifieer. Hierdie inligting is gebruik om die geïdentifiseerde kategorieë te bevestig. Kategorieë is verder in 'n tabelvorm opgesom (Tabel 4.2). Die volgende kategorieë is geïdentifiseer:

Tabel 4.2 Kategorieë en onderwerpe vir tienermeisies se betrokkenheid by dwelmmisbruik

KATEGORIE	ONDERWERP
Fisieke Ontwikkeling	<ul style="list-style-type: none"> -Laat rypwording -Optyd rypwording -Voorkoms
Gesinsdinamika	<ul style="list-style-type: none"> Afwesige vaderfiguur Enkelouerskap -Gebroke gesinstruktuur -Armoede -Gebrek aan kommunikasie -Geen belangstelling
Dwelmmisbruik deur gesinslede	<ul style="list-style-type: none"> -Broer gebruik dwelms/alkohol -Suster gebruik dwelms/alkohol -Pa gebruik dwelms/alkohol -Niggie gebruik dwelms/alkohol -Nefie gebruik dwelms/alkohol
Dwelmbeskikbaarheid	<ul style="list-style-type: none"> -Maklik bekombaar (orals beskikbaar) -Merchantverkope -Whitehouse / Aries / Ai-Ja / Rastas / Smokkel jaarde / Tikhuise
Dwelmervaring	<ul style="list-style-type: none"> -By skole -Kalmeermiddel -Ontvlugting van bekommernisse -Gelukkig maak -Leef in eie wêreld
Portuurgroepe	<ul style="list-style-type: none"> -Aanvaarding -Eksperimenteer -Deel wees van groep -Vriende beïndruk
Ondersteuningsbehoefte	<ul style="list-style-type: none"> -Meer maatskaplike werkers binne gemeenskap -Sportgeriewe vir meisies moet opgerig word -Jeugsentrums moet geskep word -Polisiebeamptes meer sigbaar wees om dwelmhandel te bestry -Aanwending van voorkomingsprogramme -Strenger wetgewing t.o.v. dwelmhandelaars -Gereelde kommunikasie van ouers (fokusgroep) -Betrokkenheid van afwesige vaders (fokusgroep) -Finansiële bystand van afwesige vaders (fokusgroep)

Ek sal nou die temas van die kategorieë voorlê en bespreek.

4.3 FISIEKE ONTWIKKELING

Tabel 4.3 Deelnemers se fisieke ontwikkeling				
Naam	Ouderdom	Ouderdom van menstruasie	Hoe beskryf deelnemers hulself in terme van voorkoms?	Grootte in terme van liggaamsbou
Octavia	15	14	Kort meisie, mooi gesiggie	Klein
Alia	14	12	Lank en maer	Groot
Omara	14	11	Pragtige meisie	Klein
Charleen	15	13	Pragtig en intelligent	Groot
Nellie	16	13	Mooi, maar voel nie mooi nie	Groot
Danelle	18	13	Goeie persoon	Klein
Nelda	16	13	Maer en lank met 'n mooi glimlag	Klein
Ashley	18	10, 11 (nie seker)	Mooi meisie	Klein

Vroeë rypwording en laat rypwording asook die voorkoms van tienerdogters kan soms 'n rol speel in die gebruik van dwelms. Fisieke ontwikkeling wat deur tienerdogters ondergaan word, kan 'n uitwerking hê op hul selfbeeld. Volgens Wait et al. (2005) geskied maturasie by tienermeisies in ouderdomsterme tussen 10,5 tot 11,5 jaar. Die afleiding wat uit tabel 4.3 gemaak kan word, is dat ses deelnemers laat rypwording ondergaan het en dat twee deelnemers optyd gematureer het. Met die uitsondering van een, beskryf die tieners hulself in positiewe terme deur 'mooi', 'pragtig', 'maer', 'klein', te gebruik.

4.4 GESINSDINAMIKA

Ek het elke onderhoud begin deur oor die deelnemers se agtergrond uit te vra. Die meerderheid van die deelnemers in hierdie studie het hul leefwyse binne hul

gesinstruktuur uitgebeeld as gebroke, 'n afwesige vaderfiguur met gepaardgaande armoede, gebrek aan kommunikasie, familiekonflik en geen belangstelling wat deur hul ouers getoon word nie.

4.4.1 Afwesige vaderfiguur en enkelouerskap

In hierdie studie het 63% van die deelnemers aangedui dat hul vaders afwesig was en dat hulle binne 'n enkelouerstruktuur opgebring was. Verder beklemtoon hierdie deelnemers dat hul vaders geen ondersteunende rol in hul opbrengs gehad het nie. Ashley, Alia en Omara beskryf hul ervarings soos volg:

ASHLEY: My pa is al weg vir 'n tydjie gewees en my ma het hom uitgesit omdat hy nie wil werk nie (huilend).

ALIA: Pa is sewe jaar dood en my ouma bly ook by ons.

OMARA: Ek bly by my ma. My pa hettie tyd vir ons nie, ek en my suster is nie van die selle pa nie.

Die deelnemers het verder tekens van 'n negatiewe selfbeeld getoon en dit het in 'n groot mate verband gehou met die feit dat hulle ouers nooit getroud was nie of geskei is:

NELLIE: My ma en my pa het nou... ek was twee jaar oud, toe was hulle divorce. Hulle bly nou vyftien jaar uitmekaar uit.

CHARLEEN: En my ma, ek bly nie saam met my pa nie.

Hulle was nie getroud nie.

OMARA: Hulle sal getrou het, toe vind my ma uit sy ander meisie was pregnant, so...

Uit die kommentaar blyk dit dat die gebrek aan 'n pa se teenwoordigheid in die drie deelnemers se lewe as 'n leemte beleef word. 'n Vader is van kardinale belang in die grootmaak van enige tiener. 'n Tienerdogter heg meer waarde aan die gesinsdinamika en die funksionering binne 'n gesinstruktuur as 'n tienerseun. Dit is reeds genoem dat interpersoonlike verhoudings en sosiale aanvaarding vir tienerdogters belangrik is. Gevolglik is hierdie tienerdogters kwesbaar vir lae vlakke van ouerbetrokkenheid.

4.4.2 Armoede

Saam met enkelouerskap en 'n afwesige vaderfiguur binne hierdie konteks kom armoede sterk na vore. Deelnemers binne hierdie studie beskryf hul ervarings van hul afwesige vaders wat nie die gesin finansieel kan ondersteun nie as volg:

OMARA: Hy betaal nie eens vir my support nie. Hy support nie eens, hy gee nie eens geld vir my ma nie, niks nie.

Dan sê ek mammie bly dan complain, mammie het nie geld nie.

ASHLEY: My pa is al weg vir 'n tydjie gewees en my ma het hom uitgesit omdat hy nie wil werk nie (huilend). Ek het al gedink al om skool te los net om 'n werk te kry om my ma te help, but dan sê my ma ek moet maar my skool klaar maak.

DANIELLE: Of die pa straf sommer almal met die kos. Die pa sit die krag af.

OCTAVIA: Somtyds is daar niks vir ons om te eet nie, dan wil hy skel. Ons skel nie eens nie, dan sal my ma sê, kom ons moet loop en vir ons iets soek, dan wil hy vir my ma sê: ja wat maak jy met die geld?

Uit bostaande blyk dit ook dat pa's se gebrek aan finansiële of emosionele ondersteuning aan die gesin die tieners se welwees kan bedreig. My studie toon dat 50% van die deelnemers binne hul huislike omgewing armoede ondervind. Tydens my onderhoudsvoering het die deelnemers vrylik gepraat oor hoe hulle armoede binne hul gesinne ervaar. Die meeste deelnemers het emosioneel geraak wanneer die sensitiewe kwessie aangeraak is. Hulle het ook gehakkel en begin huil. Ek het waargeneem dat hulle ongemak en ongelukkigheid ervaar aangaande hierdie spesifieke situasie tuis. Dit blyk dat hul huislike omstandighede 'n groot rol speel in hul besluite om dwelms te misbruik. Almal se redes het ingesluit dat die dwelmmiddel gebruik word as 'n kalmeermiddel en 'n ontvlugtingsmeganisme na hul eie wêreld. 'n Wêreld van geluk, vrede en met geen bekommernisse, soos Alia se respons hieronder, wanneer sy sê:

Jy gattie nog worry van die mense nie. Jy is net in jou eie wêreld in, dit vat jou in jou eie wêreld in, en jy, jy worry nie nou.

My waarnemings van die deelnemers se angs, moedeloosheid, hulpeloosheid en hartseer is bevestig deur response soos:

ASHLEY: Dit vat my weg na my eie wêreld, waar ek net gelukkig is net gelukkig is, laaik met niks worries niks soos in niks.

NELDA: Jy voel gelukkig want al die pressure is van jou af.

OCTAVIA: Dit het my baie kalm gemaak en my mind almal die dinge afgehaal toe ek bekommerd gewees het.

NELLIE: Ek voel, dis amper so, dit bring jou, jy voel moeg. Jy voel nie almal om jou met problems en goette. Jy is net nie geworry nie. Jy's net in jou eie wêreld in en uhm...voel lekker, ampe soes 'n mens float of so. Dit vat jou weg ja, en ek het...uhm wat ek wat ek begin het, het ek nie nog gedink om aan te gaan nie.

OMARA: Yes. Laat jou van alles vergeet, jy steur jou niks aan daai tyd nie. Jy lag net aan, dis al.

ALIA: Dit maak jou baie lag. Jou oë is bloedrooi. Jy voel, dus amper so anyone kan na jou toe kom en daai persoon kan jou hoe uitskel en jy sal die persoon uitlag. Jy gaan nie nog worry van die mense nie. Jy is net in jou eie wêreld in, dit vat jou in jou eie wêreld in, en jy, jy worry nie nou.

My interpretasie van bostaande response is dat die deelnemers ongelukkig is binne hul huislike omgewing en dus hul losmaak van die werklikheid deur gebruik te maak van

dwelms. Hierdie losmaking is 'n ontvlugting van hul negatiewe emosies en hul senuagtigheid wat gepaard gaan met hul huislike omstandighede. Deur gebruik te maak van dwelms ondergaan hulle ook 'n ontspanningsproses wat aan hulle vrede en geluk verskaf. So ook bevestig Novacek et al. (1991) dat tienerdogters dwelms gebruik as 'n ontspanningsmiddel en om negatiewe emosies, senuagtigheid en probleme te hanteer.

4.4.3 Gebrek aan kommunikasie

Dit blyk egter dat kommunikasie binne 'n gesinstruktuur noodsaaklik is, want dit laat deelnemers toe om hulself uit te druk in terme van hul bekommernisse, negatiewe emosies en hul behoefte aan liefde. Ses van die deelnemers het aangedui dat daar 'n gebrek aan kommunikasie binne hul gesinstruktuur voorkom:

ALIA: Ons communicate nie, ons praat nie at all nie saam mekaar nie. Ek weet nie, dis net ons, dis amper so ons stel nie belang in mekaar nie. Hulle liewe hul eie liewe en ek liewe my eie liewe. Ek het nie nog baie geworry saam met my ma nie. Ek het nie nog eintlik baie gepraat met my ma nie. Ek was nou nou kort toe praat ek en my ma vir drie maande nie.

ALIA: Sy kan meerdere vir my gesê het hoe lief sy vir my is. Sy sê dit nooit nie. Sy sal dit wys. Sy's, as jy nou miskien vir haar vra: Mammie ek het die nodig en daai nodig, sê sy jy moet wag, sy het nie nou nie, maar as sy daai geld kry, sal sy dit vir jou koop en sy, sy sal vir jou wys sy's lief vir jou, maar sal dit nooit sê nie. Sy's nie ene wat sukke

dinge praat nie. Ek wil, ek, ek het net verlang na daai ding. Sy moet net gesê het uhm, hoe baie ek beteken vir haar.

OMARA: Daar is niemand om mee te praat en my ma is altyd dronk.

CHARLEEN: Miskien communicate hulle nie met hul ouers nie, of so.

OCTAVIA: maar som meisiekinders vat boyfriends want daar's nie 'n bond tussen die ma die pa en haar nie. Sy voel maar net die burk gaan vir haar luister, die ma hulle luister nie vir haar nie. Sê maar vir hom, hy kan staan vir my wat daar nie is nie en praat met hom en hy luister vir my, en hy laat my altyd lekker voel en sê moenie worry nie, alles gaan orrait wees. Daar sit baie meisie kinders met huisprobleme juffrou en daarom sukkel hulle en somtyds is dit die boyfriends wat op die drugs is.

Dit blyk egter dat tienerdogters soekend is na emosionele sekuriteit, fisieke veiligheid asook welstand binne die gesinstruktuur. Wanneer daar 'n gebrek aan kommunikasie en monitering binne die gesinstruktuur voorkom, kan hulle dalk emosionele sekuriteit en aanvaarding by hul kêrels of vriende gaan soek. Indien hulle vriendekring egter dwelms misbruik, kan hulle ook oorreed word om dit te probeer. So word hulle dalk blootgestel aan dwelms.

4.5 PORTUURGROEPE

Die studie het ook gaan ondersoek instel na die rol wat portuurgroepe speel by die deelnemers se betrokkenheid by dwelms. Alhoewel die deelnemers uitreik na hul portuurgroepe vir aanvaarding, goedkeuring en om deel te wees van die groep, het 'n deelnemer dit duidelik aan my gestel dat sy nie haar vriende kan blameer vir haar gebruik van dwelms nie, maar dat dit haar eie besluit was. Ashley stel dit as volg: *“Ek sal nie sê dit is deur my vrinne nie, ek sal sê dis deur myself want ek kan nie vir hulle blameer nie.”*

Op my vraag “Waarom raak tienerdogters betrokke by dwelms?” wys die antwoorde wel na portuurgoepaktiwiteit en nie individu nie:

NELLIE: Hulle het problems in hulle huise. En dis amper soos, as 'n mens dit gebruik... dis amper so, dit vat die problems weg. Jy't niks worries op jou nie. Al wat jy... so in 'n high in, jy vergeet van alles. Jy's net in jou eie wêreld in en so... en na 'n tyd raak 'n mens addictive tot die feeling en almal my vrinne, soos my vrinne doen dit nie nou nie. Dan kom hulle na my toe, dan begin hulle dit ook te doen, en so gaan dit aan en aan. Hulle try om hulle vrinne te impress. Daar's problems in die huis in miskien...

CHARLEEN: Miskien het hulle stres juffrou, probleme van hulle kêrels, juffrou weet mos 'n jongetjie kan jou kop deurmekaar maak. Miskien communicate

hulle nie met hul ouers nie, of so. Nog niks verder wat ek kan aan dink nie.

NELDA: Om te voel jy's in met hulle vrinne of so. Baie mense, vrinne of soe. Somtyds is dit jou huisprobleme. Jou ma skel met jou. Dit is wat ek dink. En om cool te wees, en om in te pas.

Een van die deelnemers het huilend aan my genoem dat sy in die verlede selfmoordgedagtes gekoester het. Omara beskryf haar gevoelens as volg:

OMARA: Goed het te veel geraak vir my (huilend) Daar's nie 'n pa nie. Daar's nie iemand om mee te praat nie. Somtyds kom my ma uit die werk uit en sy is moeg en sy kan nie altyd praat nie. Daar is niemand waamee ek kan praat of gaan nie (huilend). Dan gaan ek na my vriend toe, dié een wat ek altyd saam rook en drug en praat met haar, en sy sê ek moenie daai dink nie. En dan sê ek vir my ma ek wil suicide commit. En dan neem my ma my... (huilend) en dan sê sy as ek weer daai gedagtes kry moet ek vir haar kom sê.

Dit was duidelik uit die individuele onderhoude dat 'n gebrek aan kommunikasie, gebrek aan oueraanwesigheid (moeder werk en vader is afwesig) en gebrek aan emosionele sekuriteit kenmerkende redes is hoekom tienerdogters na hul portuurgroepe uitreik en by dwelmmisbruik betrokke raak.

4.6 DWELMBESKIKBAARHEID

Vir almal was dwelms 'n alledaagse verskynsel binne hul gemeenskap. Volgens die deelnemers is dwelms maklik verkrygbaar by dwelmhuise, vriende en dwelmhandelaars. Die volgende aanhalings uit die data beklemtoon dit:

NELDA: Orals waar jy gaan, soos daar waar ons bly, daar is nou niemand aan onse kant wat dit nou verkoop daar nie. Hier bo en hier is daar baie mense en som van my vrinne doen dit en so kry ek dit ook.

NELLIE: Orals waar 'n mens bly hier in die Plain. Even as 'n mens iemand gaan visit of so, is dit daar ook beskikbaar, orals.

CHARLEEN: Laaik orals beskikbaar.

ONDERHOUDVOERDER: Wat bedoel jy met orals?

CHARLEEN: Ek meen laaik, jy kom nou hier en dan sien jy mense drug.

OMARA: Orals waar jy kyk sien jy net druggies en tikhuise, in elke pad maar nie in onse pad nie. Dus maar net stil in onse pad.

Na aanleiding van die vraag of dwelms vrylik beskikbaar is, was daar eenstemmigheid. Uit bostaande response blyk dit dat dwelms vrylik beskikbaar is, en toeganklik vir enigiemand wat dit benodig. Daar was ook verwys na bendesindikate en

dwelmhandelaars wat “orals” binne hierdie gemeenskappe funksioneer. Hierdie gemeenskappe word gekenmerk deur hoë werkloosheid, wat werklose individue meer bereidwillig maak om vir bendesindikate en dwelmhandelaars hul dwelms te versprei. Op so 'n manier verskaf hulle werksgeleenthede vir hierdie individue om hul families finansieël te ondersteun. Dit kom dus voor asof die verkope van dwelms deur bendesindikate en dwelmhandelaars 'n winsgewende besigheid is, soos gestel deur Danielle: *“En die merchants word net ryk en die kinders gaan net dood”*

Beskikbaarheid en die prys van die dwelmmiddels het 'n invloed op wat die tieners gebruik. Dwelms soos tik word plaaslik vervaardig, wat die beskikbaarheid daarvan vergemaklik. Omara, wat tik gebruik, beklemtoon tydens haar onderhoud dat dwelmmiddels maklik bekostigbaar is:

OMARA Soos 'n twee rand. Ek vra my ma 'n twee rand. Die een vra haar ma 'n rand en die ander een vra haar ma 'n rand en dan sit ons alles by.

CHARLEEN: All depends op watter drug hul is. Mens kry mos cheap drugs en dan kry jy mos drugs wat baie expensive is. So....

DANIELLE : Dagga. Daai boudjies, wat hulle dit call. Die boudjie hulle call dit mos daai. Ek het mos nie die dik boudjie gebruik nie. Ek het die dunnetjie van twee rand gebruik (deelnemer gebruik dagga).

Uit die onderhoude blyk dit dat wanneer daar nie geld vir dwelms beskikbaar is nie, tieners hulle tot ander moontlikhede wend om dit te bekom. Een manier om geld te

bekom, of dan dwelms, is om seksuele gunste te verskaf in ruil vir dwelmmiddels. Uit die narratiewe vertel Taslin en Charleen, sonder enige voorbehoud, hoe seksuele gunste in ruil vir dwelmmiddels aan die verskaffers aangebied word:

TASLIN: Verkoop hulle liggaam. Hulle verkoop hul liggaam. Daar is meisies wat tik gebruik en verkoop hul liggaam aan die druglords, die mense wat dit verkoop en dan gee hulle die goed vir hulle.

CHARLEEN: Meeste van die meisies wat ek hier ken, hulle verkoop hulleself.

'n Ander wyse om geld te bekom, is eenvoudig om te bedel daarvoor, of selfs mense af te dreig om geld aan hulle te verskaf, soos Octavia en Alia se response getuig:

OCTAVIA: Ek sal altyd op die hoek staan: gee 'n rand daar,skarrel. Ek sal altyd vir die mense vra, gee 'n rand, gee 'n fivebob, jy crave en dan wil jy sommer "ek maak jou nou in jou dinges, jy gee 'n twee rand, of moet ek almal jou geld afvat?" so juffrou.

ALIA: Jy kry sê maar miskien julle kom nou verby, jy ken daai persoon en vra daai persoon dan gee hy jou 'n vyf rand. Dan gaan koop jy maar vir jou 'n boudjie of 'n stop. So is net om geld te kry. Daai tyd is dit nie swaar nie, dus maklik, maar dus net die way jy dit kry. Jy moet net vra.

4.7 DWELMMISBRUIK DEUR GESINSLEDE

Een van die temas wat in die onderhoude ondersoek is, was of tieners deur gesinslede aan dwelms bekendgestel word. Ek wou onder andere vasstel of daar in gesinne 'n geskiedenis is van dwelmmisbruik en of die tieners daardeur beïnvloed was om ook te begin gebruik. Die volgende deelnemers het spesifiek genoem dat daar sekere van hul gesinslede by die misbruik van dwelms betrokke was:

Tabel 4.4 Dwelmmisbruik deur gesinslede		
Taslin:	Ja my suster	Sy het probeer al. Sy was so op die tik.
Nelda:	Saam my niggie	Ek het saam met haar ingegaan by 'n huis. Toe vra sy vir my of ek wil hê, toe sê ek vir haar nee, ek doen nie daai nie.
Danielle:	Oom	Hy was ook geskok want hy was... hy het vir my gesê, Danielle hoekom doen jy dit. Jy weet ek is ook in die drugs en daai. Jy moet dit nie doen nie, want as jy in daai kom, dan kan jy nie uit dit gaan nie.
Octavia	Ma, pa, broer en suster	My broer is ook op tik juffrou, my suster rook ook met ander mense, my ma rook net entjies, my pa rook en my broer rook tik.

Die data toon verder dat gesinslede wat dwelms gebruik, hierdie spesifieke gedrag modelleer op ander lede van die gesin. Soos bevestig deur die volgende respons:

ALIA: Die kinders kry it somer by hul ma's wat dit roek, hulle pa's wat roek. Die ma werk miskien nou, dan kom sy huistoe en dan roek sy. Dan kom die kind, die kind gaan mos wil weet uhm, ek het baie vrinne wat se ma hulle dit doen en pa's...en....Ja en hulle begin so deur hulle

ma's. Miskien nou hulle ma los die goed so en dan begin hulle daai te rook en so begin hulle ook te rook. So ek dink nie nog daar's 'n uitweg of 'n way om kinders buitekant op te laat hou nie.

Dwelmmisbruik deur gesinslede kan 'n direkte impak hê op ander lede van die gesin en gevolglik kan ander gesinslede die risiko loop om ook by dwelms betrokke te raak.

4.8 ONDERSTEUNINGSBEHOEFTES

Hierdie kategorie verwys na die ondersteuningsbehoefte wat deelnemers geïdentifiseer het. Op my vraag: "Watter tipe ondersteuning het tienermeisies in hulle gemeenskap nodig?" het deelnemers soos volg geantwoord:

Tabel 4.5 Ondersteuning wat tienermeisies in hul gemeenskap nodig het	
Omara	Hulle moet meer sports het vir die meisies. Hulle moet meer sport en games het vir die meisies en ook vir die seuns. Dit hou hulle weg van die pad af.
Ashley	Ek dink hier moet meer social workers wees. Hulle moet by die huise omkom en met die kinders praat.
Octavia	Ek dink hulle moet jeug hou, jeug, Daai help vir meisies.
Nelda	Ek ding die government moet kom en die drughuise toemaak. Dan sal al die drugs vedwyn.
Nellie	Ekke dink dat die ou gangsters kan met die community kom praat en met die kinders... die kinders dink ek sal luister as hulle sien die groot gangstes... die nommers wat uit die tronk uit kom wat al deur die drugs kom.
Danielle	'n Mens moet die laws (polisie) kan sien elke dag in die strate, dan gaan die druglords bang raak.

Die analise van bostaande narratiewe oor voorstelle van die deelnemers dui daarop dat ondersteuning op verskillende vlakke en deur verskillende rolspelers nodig is.

- Maatskaplike werkers moet meer betrokke wees binne die gemeenskap om effektiewe ondersteuning te bewerkstellig. Volgens die deelnemers is huisbesoeke van kardinale belang.
- Polisiebeamptes moet meer sigbaar wees binne die gemeenskap om sodoende dwelmhandel te bestry.
- Gereelde voorkomingsprogramme moet binne die gemeenskap plaasvind waar gerehabiliteerde gebruikers toesprake kom lewer aangaande die nagevolge van dwelmmisbruik.
- Deelnemers verwag ook maatreëls deur die provinsiale regering om strenger wetgewing in te stel sodat dwelmuise en dwelmhandelaars uit hul gemeenskap verwyder word.
- Deelnemers verwag dat die provinsiale regering sportgeriewe en jeugsentrums moet oprig waarby tienerdogters baat sal vind.

Ten spyte daarvan dat hulle dwelms misbruik, het dit sterk na vore gekom dat selfs hulle bekommerd is oor dwelmuise en dwelmhandelaars wat dwelms teen 'n vinnige tempo versprei:

ALIA: Ek weet nie van die gemeenskap nie. Dis amper soos, uhm jy kry dit orals, want ek dink nie hulle sal ooit ophou buitekant nie. Dus te anders, dus te wild buitekant.

4.9. SAMEVATTING

In hierdie hoofstuk het ek die data van die studie waarby agt tienermeisies betrokke was, voorgelê. Ek het die konteks waarbinne die studie plaasgevind het, geskets en agtergrond oor die agt deelnemers verskaf. Deur die proses van data-analise het verskeie temas na vore gekom. Die volgende sewe temas is geïdentifiseer:

gesinsdinamika; dwelmmisbruik deur gesinslede; dwelmbeskikbaarheid; dwelmervaring; portuurgroepe; fisieke ontwikkeling en ondersteuningsbehoefte. In Hoofstuk 5 word die bevindinge bespreek en aanbevelings gemaak.

HOOFSTUK 5

GEVOLGTREKKINGS EN AANBEVELINGS

5.1 INLEIDING

Hierdie was 'n studie oor die persepsies van tienerdogters se betrokkenheid by dwelmmisbruik. Weens die omvang van die studie is besluit om dit te beperk tot 'n woongebied op die Kaapse Vlakte wat gebuk gaan onder verskeie maatskaplike probleme waarvan dwelmmisbruik een is. Die studie het 'n genderperspektief aangeneem, met ander woorde dit het vroue as subjekte sentraal geplaas en hul probleem met dwelmmisbruik ondersoek. My motivering hiervoor was omdat vorige navorsing die dwelmprobleem as 'n hoofsaaklik mansprobleem benader, en die gevolge van dwelmmisbruik vir vroue nie ten volle ondersoek word nie. Met behulp van kwalitatiewe navorsingsmetodes is data bekom om 'n beter begrip te ontwikkel van dwelmmisbruik deur tienerdogters. Die agt tienerdogters wat die subjekte in die studie was, is almal leerders by 'n staatshoërskool in die Mitchells Plain-area. Temas wat na vore gekom het nadat die data geanaliseer en geïnterpreteer is, is:

- Fisieke ontwikkeling
- Gesinsdinamika
- Dwelmmisbruik deur gesinslede
- Dwelmbeskikbaarheid
- Dwelmervaring
- Portuurgroepe
- Ondersteuningsbehoefte

In hierdie hoofstuk sal die bevindinge aan die hand van bogenoemde temas bespreek word ten einde die navorsingsvrae wat met die aanvang van die navorsing gestel is, te beantwoord.

5.2 BEVINDINGE EN BESPREKINGS

Tydens fisieke ontwikkeling ervaar vroeg sowel as laat rypwordende meisies 'n mate van spanning (Wait et al., 2005). In hierdie studie was daar ses deelnemers wat laat rypwording ondergaan het en twee deelnemers wat optyd gematureer het. Die tienerdogters in die studie het laat of optyd puberteit bereik en dus kan daar geen verband gevind word met Wiesner en Ittel (2002) se bevinding dat daar 'n skakel is tussen vroeë puberteitsontwikkeling en die gebruik van dwelms by vroeg rypwordende meisies wat later kan lei tot 'n toename in dwelmmisbruik. Die tieners het redelik positiewe selfbeelde gepresenteer. Met die uitsondering van een deelnemer het die tienerdogters positiewe waardes aan hul voorkoms geheg. Dit lyk dus asof hul persoonlike ontwikkeling nie 'n beduidende invloed op hul besluite oor dwelmmisbruik uitgeoefen het nie. Vervolgens sal ek oor ander onderliggende faktore wat daarmee verband hou, verslag doen.

Die analise van data oor die tienerdogters se agtergrond toon dat hulle uit arm huise kom. Die lewenswyse binne hul gesinstruktuur kan as gebroke huise met 'n afwesige vaderfiguur beskryf word. In ses van die dogters se huise het hul pa's geen ondersteunende rol in hul lewens vertolk nie. Ten opsigte van finansiële ondersteuning aan die subjekte se gesinne stem hul belewenisse ooreen: die meerderheid afwesige vaders verleen geen finansiële bystand nie. Die bevinding kom ooreen met ander

navorsing oor hierdie onderwerp. McLanahan en Sandefur (1994) se studie het bevind dat tieners ekonomiese agteruitgang beleef wanneer hul biologiese pa's geen of wisselvallige onderhoud vir hul kinders betaal.

Gepaardgaande met die afwesige vaderfiguur en armoede, het bevindinge ook getoon dat deelnemers gevoelens van hulpeloosheid en ongelukkigheid ervaar het omdat hulle soekend is na emosionele sekuriteit, finansiële ondersteuning en fisieke veiligheid wat nie binne hul gesinstruktuur gevind word nie. Die deelnemers het gesê dat hulle behoefte het aan emosionele ondersteuning en sekuriteit, en iemand om te luister na hul bekommernisse en vrese. Die meeste deelnemers was uitgesproke oor hul bekommernisse en hul behoefte aan vaderlike liefde. Hulle wil soms hul negatiewe emosies teenoor iemand ontlai, maar daar word nie in hul gesinne vir sodanige behoeftes voorsiening gemaak nie. As die ouer en tienerdogter se verhouding deur 'n gebrek aan emosionele sekuriteit, belangstelling en kommunikasie belemmer word, poog tienerdogters om verhoudings buite die gesinsverband te soek (Gilligan & Machoian, 2002).

Die bevindinge het getoon dat die tienerdogters in die afwesigheid van 'n ondersteunende ouerhuis, uitreik na hul portuurgroepe vir aanvaarding, liefde en sekuriteit. Hul vriendekring bestaan egter uit tieners wat min of meer dieselfde huislike omstandighede beleef en ook saam dwelms gebruik. Die tieners wat dwelms misbruik, bevind hulself in vriendskappe met hul portuurgroep waar dwelmmisbruik die norm is.

Die bevindinge van die studie dui daarop dat die deelnemers se huislike omstandighede 'n groot rol speel in hul besluite om dwelms te gebruik. Almal binne die studie het onder

andere aangevoer dat hulle dwelms gebruik om te ontsnap aan die onaangename realiteit waarin hulle hulself bevind. Hierdie behoefte aan 'n ontvlugtingsmeganisme kan direk gekoppel word aan derealisasie, met ander woorde die tiener se losmaking van die realiteit. Dit kan dikwels weens herhaardelike traumatisering binne die huislike omgewing gebeur, veral wanneer dit met negatiewe emosies gepaardgaan en dus 'n sterk motiveerder is vir gebruik (Scaffa, 2001). Engs (1998) voer aan dat adolessente wat afkomstig is uit gebroke gesinstrukture, dwelms as 'n ontvlugtingsmiddel van hul huislike omstandighede gebruik.

Die studie het verder bevind dat daar 'n geskiedenis van dwelmmisbruik in die gesinne van deelnemers is. Al die deelnemers het aangedui dat hulle 'n gesinslid het wat by dwelmmisbruik betrokke is. Alhoewel die gesinslid nie die tiener aan dwelms bekendgestel het nie, wil dit tog lyk of gesinslede wat dwelms misbruik, hierdie spesifieke gedragspatroon op tieners in die gesin kan modelleer. Op dié wyse word hulle aan dwelms blootgestel. Die bevinding sluit aan by Arnett (2004) se studie dat gesindheid en gewoontes wat gesinslede ten opsigte van dwelmmisbruik openbaar, 'n groot rol kan speel in tienerdogters se betrokkenheid by dwelms.

Die data toon dat die maklike verkryging van die dwelmmiddels 'n rol speel by deelnemers se dwelmmisbruik. Die gemeenskap se broosheid as gevolg van armoede en werkloosheid blyk ook deur dwelmhandelaars uitgebuit te word. Die deelnemers was dit eens dat bendesindikate en dwelmhandelaars "orals" binne hul gemeenskappe funksioneer. Ten opsigte van die verspreidingsmetodes wat hierdie bendekulture of dwelmbase gebruik om tieners aan dwelms bloot te stel, stem die bevindinge ooreen met Jeanneret (2009) se bewering dat dwelmbase aan die werkloses, veral jeugdiges

binne hul gemeenskappe “werk” verskaf om hul gesinne finansiëel te kan ondersteun. Bevindinge van die studie dui ook daarop dat verkope van dwelms deur bendesindikate en dwelmhandelaars ’n winsgewende besigheid is.

Die bekostigbare prys waarteen dwelms binne hul gemeenskap bekom kan word, vergemaklik die beskikbaarheid daarvan. Dwelms soos tik word plaaslik vervaardig wat die koste daarvan laag hou en die toeganklikheid daarvan verhoog. Omdat die tieners egter op skool is en nie werk nie, wend hulle verskillende maniere aan om geld te bekom. Die metodes sluit in bedel en die afdreiging van mense vir geld. ’n Derde metode waarna almal verwys het, is dat veral tienerdogters seksuele gunste in ruil vir dwelmmiddels aanbied. Hierdie bevinding is konsekwent met Hwang en Bedford (2004) se studie dat tienerdogters seksuele gunste verruil vir die verkryging van dwelmmiddels.

5.3 ONDERSTEUNINGSBEHOEFTES

Die bevindinge van my studie dui daarop dat die deelnemers oor die algemeen nie genoegsame ondersteuning ontvang om hul probleme ten opsigte van hul dwelmmisbruik te hanteer nie. Dit het aan die lig gekom dat daar ’n leemte is ten opsigte van ondersteuning binne die gemeenskap. In die fokusgroeponderhoud het hulle verskeie behoeftes uitgespreek, onder andere dat maatskaplike werkers meer sigbaar en betrokke moet wees in die gemeenskap sodat hulle effektiewe ondersteuning kan bewerkstellig. Aanbevelings binne die fokusgroeponderhoud het ingesluit dat maatskaplike werkers op ’n gereelde basis huisbesoeke moet doen. Vir die deelnemers was dit van kardinale belang, want op so ’n manier sou gesinstruikelblokke moontlik aangespreek kon word. Daar is ook melding gemaak dat gereelde

voorkomingsprogramme binne die gemeenskap gereël moet word waar gerehabiliteerde gebruikers toesprake oor die nagevolge van dwelmmisbruik moet kom lewer.

Ten spyte daarvan dat die deelnemers dwelms misbruik, was hulle bekommerd oor die toename in en die vinnige verspreiding van dwelms binne hul gemeenskap deur dwelmhandelaars en dwelmhuise. Die voorstelle wat deur die tieners gemaak is, was dat polisiebeamptes meer sigbaar binne die gemeenskap moet wees om dwelmhandel te bestry. Deelnemers verwag ook dat strengere wetgewing deur die provinsiale regering ingestel moet word sodat dwelmhuise en dwelmhandelaars uit hul gemeenskap verwyder kan word. 'n Verdere verwagting was dat die provinsiale regering sportgeriewe en jeugsentrums in gemeenskappe moet oprig waarby tienerdogters baat sal vind. Tienerdogters kreet om hulp sodat hul omgewing van shebeens skoon gemaak word en verwag polisie teenwoordigheid. Gevolglik sal 'n "skoon" omgewing tienerdogters noodsaak om ander besluite te neem. Uit hierdie voorstelle lyk dit of hulle die mening huldig dat, indien hulle omgewing van eksterne motiveerders soos dwelmbase en dwelmhuise ontslae raak, die versoeking om dwelms te gebruik, sal verminder.

In die individuele onderhoude sowel as die fokusgroeponderhoud het die deelnemers dit duidelik gestel dat hulle na 'n ondersteunende gesinstruktuur verlang:

- Deelnemers verlang dat ouers op 'n gereelde basis met hulle moet kommunikeer.
- Afwesige vaders moet poog om meer in hul lewens betrokke te wees sodat daar 'n hegte band tussen vader en dogter kan ontwikkel.
- Deelnemers verlang ook dat afwesige vaders finansiële bydraes moet lewer om in hul daaglikse behoeftes te voorsien.

Om die probleem van dwelmmisbruik onder tienerdogters aan te spreek, moet die belangrikheid van die rol van die gesin beklemtoon word. Interpersoonlike verhoudings en sosiale aanvaarding is vir tienerdogters belangriker as vir tienerseuns (Gabriel & Gardner, 1999). Gevolglik is tienerdogters kwesbaar vir lae vlakke van ouerbetrokkenheid, veral as daar 'n leemte beleef word in die gebrek aan 'n vaderfiguur. Donald, Lazarus en Lolwana (2005) stel voor dat die gesin die basiese vorm van sekuriteit en ondersteuning aan die kind moet verskaf wat as platform kan dien in sy kognitiewe, fisieke, emosionele en morele ontwikkeling. Indien tienerdogters dus met uitdagings in hul alledaagse lewe gekonfronteer word, moet hulle staatmaak op hul karakter wat deur die ondersteuning van hul gesin gevorm word en nie deur dwelmmisbruik nie.

5.4 AANBEVELINGS VIR TEORIE, PRAKTYK EN VERDERE NAVORSING

Die bevindinge van die studie dui daarop dat die redes, perspektiewe en ervarings van tienerdogters wat dwelms gebruik, dit vir die opvoedkundige sielkundiges, maatskaplike werkers en beraders moontlik maak om effektiewe voorkomingsprogramme te formuleer. Hierdie voorkomingsprogramme moet die volgende eienskappe hê:

- Dit moet gebruikersvriendelik wees ten opsigte van die vroulike geslag.
- Dit moet direk gekoppel wees aan belangrike aspekte van die tienerdogters se redes vir, perspektiewe oor en ervarings van dwelmmisbruik.
- Dit moet tienerdogters motiveer om aan hierdie programme deel te neem.
- Die onderliggende probleem moet ook op hierdie wyses aangespreek word.

Hierdie programme moet eerder positiewe en neutrale boodskappe aan die dwelmgebruiker uitstuur. Negatiewe boodskappe soos “*dwelms kan jou vernietig*” kan dalk teenstrydig wees met die redes hoekom tienerdogters dwelms gebruik, en kan dus moontlike negatiewe effekte inhou vir die gebruiker. Op so ’n manier kan intervensies dalk oneffektief wees.

In die afwesigheid van ouer as rolmodelle wend tienerdogters hulle tot die portuurgroep en soek hulle oplossings vir huislike probleme deur te ontvlug, “om te vergeet”. Binne gemeenskappe, wat skole insluit, moet moontlikhede ondersoek word om alternatiewe vir die disfunksionele gesin te skep. Opvoedkundige sielkundiges as rolspelers kan van kardinale belang wees in die emosionele ondersteuning van tienerdogters. Hulle kan voorkomingsprogramme aanbied om tienerdogters se betrokkenheid by dwelmmisbruik te beperk. Tans is daar ’n tekort aan opvoedkundige sielkundiges wat hoërskole in die Wes-Kaap bedien. Daar is een opvoedkundige sielkundige vir 30 skole in die Mitchells Plain-area.

5.5 BEPERKINGE VAN DIE STUDIE

Die studie se beperkinge sluit in dat dit slegs die persepsies van tienerdogters se betrokkenheid by dwelmmisbruik nagevors het. Die bevindinge vanuit hierdie ondersoek het dus slegs betrekking op tienerdogters en nie ander ouderdomsgroepe nie. Weens die uitdagings van die omvang van die meesterstudie en tyd, is besluit om die studie te beperk tot een gemeenskap op die Kaapse Vlakte. Die bevindinge kan gevolglik nie veralgemeen word tot alle tienergemeenskappe in Suid-Afrika nie. Tog kan hierdie

studie se bevindinge van waarde wees in Wes-Kaapse gemeenskappe wat soortgelyke profiele het as die navorsing gemeenskap.

5.6 SAMEVATTING

In hierdie studie oor tienerdogters se redes en perspektiewe ten opsigte van dwelmmisbruik toon die data dat hulle probleme met dwelmmisbruik het en dat daar duidelike behoeftes aan ondersteuning is vir die tieners sowel as vir die samelewing waarin hulle leef. 'n Kwalitatiewe navorsingsontwerp is gebruik en die studie is vanuit 'n interpretivistiese paradigma benader. Ontwrigte en disfunksionele gesinne laat die jong gesinslede met min keuses oor waar hulle woon en aan wie hulle blootgestel word. Die tieners in die studie groei op in 'n arm gemeenskap op die Kaapse Vlakte. In die meeste van hulle huishoudings is daar geen vaderfiguur wat tot die gesin se onderhoud bydra nie. Armoede en 'n gebrek aan ondersteuning maak hierdie jong vroue meer kwesbaar vir eksploitering. Vir die tienermeisie wat dwelms misbruik, kan dit vernietigende gevolge hê. Uit die bevindinge blyk dit dat hulle hulle tot dwelms wend om van probleme tuis te vergeet. Bedel, afdreiging en seks as betaling koop dwelms. Probleme wat hieruit spruit, soos seksueel oordraagbare siektes, MIV/vigs, vroeë swangerskappe en selfs dood, is gevare wat vernietigende gevolge vir die tienermeisies inhou. Die bevindinge bevat data wat as roepe om hulp deur die tienermeisies interpreteer was. Hulle versoek dat maatskaplike werkers meer betrokke raak en hulle huise besoek; en dat hulle omgewings skoongemaak word van en beskerm word teen dwelmbase en smokkelhuise of sjebeens.

Hierdie studie was beperk tot een Kaapse Vlakte-gemeenskap wie se tieners met dwelmmisbruik worstel. Alhoewel elke gemeenskap uniek is, het hierdie bevindinge tog die potensiaal om te spreek tot ander gemeenskappe wat met soortgelyke maatskaplike probleme, soos dwelmmisbruik onder tieners, worstel. Die studie was van beperkte omvang, en verdere navorsing is nodig oor hoe ondersteuning aan tienermeisies in sodanige gemeenskappe aangewend moet word.

VERWYSINGS

- Anglin, M.D., Burke, C., Perrochet, B., Stamper, E., & Dawud-Noursi, S. (2000). History of the methamphetamine problem. *Journal of Psychoactive Drugs*, 32(2), 137–141.
- Arnett, J.J. (2004). *Adolescence and emerging adulthood: A cultural approach* (2nd ed.). Upper Saddle River, NJ: Prentice-Hall.
- Babbie, E., & Mouton, J. (2001). *The Practice of Social Research*. Kaapstad: Oxford University Press.
- Bagdonas, M. (2005). Gangs target children in recruitment drive. *Independent Online*, June 21. Retrieved August 08, 2006 from http://www.iol.co.za/index.php?set_id=1&click_id=13&art_id=vn20050621063847818C247866
- Bagley, C., & Young, L. (1987). Juvenile prostitution and child sexual abuse: A controlled study. *Journal of Community Mental Health*, 6, 5-26.
- Berryman, J.C, Smythe, P.K., Taylor, A., Lamont, A., & Joiner, R. (2002). *Developmental psychology and you* (2nd ed.). Oxford, UK: Blackwell.
- Biehl, M.C., Natsuaki, M.N., & Xiaojia, Ge. (2007). The influence of pubertal timing on alcohol use and heavy drinking trajectories. *Journal of Youth Adolescence*, 36, 153–167.
- Bless, C., & Higson-Smith, C. (1995). *Fundamentals of social research methods. An African perspective* (2nd ed.). Kenwyn: Juta.
- Bogensneider, K., Wu, M., Raffaelli, M., & Tsay, J.C. (1998). Parent influences on adolescent peer orientation and substance use: The interface of parenting practices and values. *Child Development*, 69, 1672-1688.

- Brecht, M.L., O'Brien, A., Mayrhauser, C.V., & Anglin, M.D. (2004). Methamphetamine use behaviors and gender differences. *Addictive Behaviors*, 29, 89-106.
- Breton, J.J., Tousignant, M., Bergeron, L., & Berthiaume, C. (2002). Informant-specific correlates of suicidal behavior in a community survey of 12–14 year-olds. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 41, 723-730.
- Bronfenbrenner, U. (1986). Ecology of the family as a context for human development. *Developmental Psychology*, 22(6), 723-742.
- Campbell, A. (1995). Female participation in gangs. In M.W. Kline, C.L. Maxson, & J. Miller (Eds), *The modern gang reader*. Los Angeles, CA: Roxbury.
- Cannon, S.R. (1976). *Social functioning patterns in families of offspring receiving treatment for drug abuse*. Roslyn Heights, NY: Libra Publishers.
- Catalano, S.M. (2006). *Criminal victimization 2005*. Washington, DC: U.S. Department of Justice: Bureau of Justice Statistics.
- Cavallo, D.A., Duhig, A.M., McKee, S., & Krishnan-Sarin, S. (2006). Gender and weight concerns in adolescent smokers. *Addictive Behaviors*, 31(11), 2140–2146.
- Charlton, A. (1984). Smoking and weight control in teenagers. *Public Health*, 98(5), 277–281.
- Costello, E.J., Mustillo, S, Erkanli, A, Keeler G., & Angold, A. (2003). Prevalence and development of psychiatric disorders in childhood and adolescence. *Archives of General Psychiatry*, 60: 837–844.
- Cusick, L. (2002). Youth prostitution: A literature review. *Child Abuse Review*, 11, 230–251.
- Dakof, G.A. (2000). Understanding gender differences in adolescent drug abuse: Issues of comorbidity and family functioning. *Journal of Psychoactive Drugs*, 32, 25 – 32.

- Daniels, D. (2008). Exploring Ethical issues when using visual tools in Educational research., pp 199 – 133. In Pranee Liamputtong (ed.) *Doing Cross-Cultural Research: Ethical and Methodological Issues*, Springer. ISBN: 978-1-4020-8566-6.
- Davey, J. (1994). Young women and drinking. *Youth Studies Australia*, 13(3), 28-31.
- Dawson, D.A., Grant, B.F., & Ruan, W.J. (2005). The association between stress and drinking: modifying effects of gender and vulnerability. *Alcohol and Alcoholism*, 40(5), 453–460.
- De Man, A.F. (1999). Correlates of suicide ideation in high school students: The importance of depression. *Journal of General Psychology*, 160, 105–114.
- Dekovic, M. (1999). Risk and protective factors in the development of problem behaviour during adolescence. *Journal of Youth and Adolescence*, 28, 667-685.
- Dekovic, M., Janssens, J.A.M.A., & Van As, N.M.C. (2003). Family predictors of antisocial behaviour in adolescence. *Family Process*, 42, 223-235.
- Dekovic, M., Wissink, I.B., & Meijer, A.M. (2004). The role of family and peer relations in adolescent antisocial behaviour: comparison of four ethnic groups. *Journal of Adolescence*, 27, 497-514.
- Denzin, N.K. & Lincoln, Y.S. (2000). Introduction: The Discipline and Practice of Qualitative Research. In: In N.K. Denzin & Y.S. Lincoln (Eds.), *Handbook of Qualitative Research*.(2nd ed.). Thousand Oaks: Sage.
- Dick, D.M., Rose, R.J., Viken, R.J., & Kaprio, J. (2000). Pubertal timing and substance use: associations between and within families across late adolescence. *Developmental Psychology*, 36, 180–189.
- Dishion, T.J., & McMahon, R.J. (1998). Parental monitoring and the prevention of problem behaviour: A conceptual and empirical reformulation. *Clinical Child and Family Psychology Review*, 1(1), 61-75.

- Donald, D., Lazarus, S. & Lolwana, P. (2005) *Educational psychology in social context*. Cape Town: Oxford.
- Dore, E., Martin, R., Ratel, S., Duche, P., Bedu, M., & Van Praagh, E. (2005). Gender differences in peak muscle performance during growth. *International Journal of Sports Medicine*, 26(4), 274–280.
- Dubas, J.S., Graber, J.A., & Petersen, A.C. (1991). The effects of pubertal development on achievement during adolescence. *American Journal of Education*, 99: 444–460.
- Durheim, K. (1999). Research design. In M. Terre Blanche, & K. Durheim (Eds.), *Research in practice: Applied methods for the social sciences*. Cape Town: University of Cape Town Press.
- Edgardh, K. (2000). Sexual behaviour and early coitarche in a national sample of 17-year old Swedish girls. *Sexually Transmitted Infections*, 76, 98–102.
- Engs, R.C. (1998). Drug abuse hysteria: the challenge of keeping perspective. *Journal of School Health*, 58(1): 26-28.
- Esbensen, F., Deschenes, E.P., & Winfree, L.T. Jr. (1999). Differences between gang girls and gang boys: Results from a multisite survey. *Youth and Society*, 31(1), 27-53.
- Ettorre, E. (2004). Revisioning women and drug use: Gender sensitivity, embodiment and reducing harm. *International Journal of Drug Policy*, 15, 327–335.
- Fidler, J.A., West, R., Van Jaarsveld, C.H., Jarvis, M.J., & Wardle, J. (2007). Does smoking in adolescence affect body mass index, waist or height? Findings from a longitudinal study. *Addiction*, 102(9), 1493–1501.
- Fisher, S. (2002). *Bridges primary and high school survey in Cape Town*. Unpublished, October.

- Fleischmann, A., Bertolote, J.M., Belfer, M., & Beautrais, A. (2005). Completed suicide and psychiatric diagnoses in young people: a critical examination of the evidence. *American Journal of Orthopsychiatry*, 75, 676-683.
- Ford, K., & Norris, A. (1994). Urban minority youth: Alcohol and marijuana use and exposure to unprotected intercourse. *Journal of Acquired Immune Deficiency Syndromes*, 7(4), 389-396.
- Gabhainn, S., & Francois, Y. (2000). Substance use. In C. Currie, K. Hurrelmann, W. Setterobulte, R. Smith, & J. Todd (Eds.). *Health behavior in school-aged children: a WHO cross-national study (HBSC)* (pp. 97-114). Copenhagen: Health Promotion and Investment for Health, WHO Regional Office for Europe.
- Gabriel, S., & Gardner, W.L. (1999). Are there “his” and “hers” types of interdependence? The implications of gender differences in collective versus relational interdependence for affect, behavior, and cognition. *Journal of Personality and Social Psychology*, 77, 642 – 655.
- Ge, X., Conger, R.D., & Elder, G.H. (2001). Pubertal transition, stressful life events, and the emergence of gender differences in adolescent depressive symptoms. *Developmental Psychology*, 37(3), 404-417.
- George, S., Rogers, R.D., & Duka, T. (2005). The acute effect of alcohol on decision making in social drinkers. *Psychopharmacology*, 182, 160-169.
- Gilligan, C. (1982). *In a different voice: Psychological theory and women's development*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Gilligan, C., & Machoian, L. (2002). Learning to speak the language: a relational interpretation of an adolescent girl's suicidality. *Studies in Gender and Sexuality*, 3, 321-341.
- Gjerde, P.E., & Block, J. (1991). Preadolescent antecedents of depressive symptomatology at age 18: A prospective study. Special issue: The emergence of

- depressive symptoms during adolescence. *Journal of Youth and Adolescence*, 20, 217-232.
- Goldstein, M., & Heaven, P.C.L. (2000). Perceptions of the family, delinquency, and emotional adjustment among youth. *Personality and individual differences*, 29, 1169-1178.
- Graber, J., Lewinsohn, P.M., Seeley, J.R. & Brooks-Gunn, J. (1997). Is psychopathology associated with the timing of pubertal development? *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 36, 1768-1776.
- Grant, B.F., & Dawson, D.A. (1997). Age at onset of alcohol use and its association with DSM-IV alcohol abuse and dependence: Results from the National Longitudinal Alcohol Epidemiologic Survey. *Journal of Substance Abuse*, 9, 103-110.
- Grunbaum, J.A., Kann, L., Kinchen, S., Ross, J., Hawkins, J., Lowry, R., et al. (2004). Youth Risk Behavior Surveillance: United States, 2003. *Morbidity and Mortality Weekly Report: Surveillance Summaries*, 53 (SS-2).
- Gullotta, T.P., Adams, G.R., & Montemayor, R. (1995). *Substance misuse in adolescence*. Newbury Park, CA: Sage.
- Harter, S. (1990). Processes underlying adolescent self-concept formation. In R. Montemayor, G.R. Adams, & T.P. Gullotta (Eds.), *Advances in adolescent development*, Vol. 2 (pp. 205-239). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Haynie, D.L. 2002. Friendship networks and adolescent delinquency: the relative nature of peer delinquency. *Journal of Quantitative Criminology* 18, 99–134.
- Heaven, P.C.L., Newbury, K., & Mak, A. (2004). The impact of adolescent and parental characteristics on adolescent levels of delinquency and depression. *Personality & Individual Difference*, 36, 173-185.
- Higgins, V. (1998). *Young teenagers and smoking in 1998: a report of the findings from the teenage smoking attitudes survey carried out in England in 1998*. London: ONS/Stationer Office.

- Higgs, C. (2004). Review of the book *Rainbow vice: The drugs and sex industries in the new South Africa*. *African Studies Review*, 47, 124–130.
- Hirschi, T. (1969). *Causes of delinquency*. Berkeley: University of California Press.
- Howell, J.C. (2000). *Youth Gang Programs and Strategies*. *OJJDP Summary*. Washington, DC: U.S. Department of Justice, Office of Justice Programs, Office of Juvenile Justice and Delinquency Prevention.
- Hunt, G., Mackenzie, K., & Laidler, K.J. (2000). “I’m calling my mom”: The meaning of family and kinship among homegirls. *Justice Quarterly*, 17(1): 1-31.
- Hwang, S., & Bedford, O. (2004). Juveniles’ motivations for remaining in prostitution. *Psychology of Women Quarterly*, 28, 136-146.
- Jackson, C., Henriksen, L., Dickinson, D., & Levine, D.W. (1997). The early use of alcohol and tobacco: Its relation to children’s competence and parents’ behavior. *American Journal of Public Health*, 87, 359–364.
- Jeanneret, L. (2008). Gangs of Cape Town. *The Issue*. Retrieved January 29, 2009 from <http://www.sevenglobal.org/the-issue/35-asia/45-gangs-of-cape-town.html>.
- Jenson, J.M., Howard, M.O., & Jaffe, J. (1995). Treatment of adolescent substance abusers: Issues for practice and research. *Social Work in Health Care*, 21, 1-18.
- Johnson, R.E., & Marcos, A.C. (1988). Correlates of adolescent drug use by gender and geographic location. *American Journal of Drug and Alcohol Abuse*, 14, 51-63.
- Johnston, L.D., O’ Malley, P.M., Bachman, J.G., & Schulenberg, J.E. (2005). *Monitoring the future national results on adolescent drug use: Overview of key findings, 2004* (NIH Publication No. 05-5726). Bethesda, MD: National Institute on Drug Abuse.
- Johnston, L.D., O’ Malley, P.M., Bachman, J.G., & Schulenberg, J.E. (2006). *Monitoring the future national results on adolescent drug use: Overview of key findings, 2005* (NIH Publication No. 06-5882). Bethesda, MD: National Institute on Drug Abuse.

- Jurich, A.P., Polson, C.J., Jurich, J.A., & Bates, R.A. (1985). Family factors in the lives of drug users and abusers. *Adolescence*, 20, 143-159.
- Kaminer, Y. (2002). Addictive disorders in adolescents. *International Addiction*. Retrieved October 10, 2008 from http://www.uofcpress.com/journals/IA/addictive_frame.html.
- Kelly, K. (1999). From encounter to text: Collecting qualitative data for interpretive research. In Terre Blanche, M. & Durrheim, K. (Eds.), *Research in practice. Applied methods for the social sciences*. Cape Town: University of Cape Town Press.
- Kelly, K. (2002). Calling it a day: reaching conclusions in qualitative research. In: Terre Blanche, M. & Durrheim, K. (Eds.), *Research in practice. Applied methods for the social sciences*. Cape Town: University of Cape Town Press.
- Kerr, M., & Stattin, H. (2000). What parents know, how they know it, and several forms of adolescent adjustment. *Development Psychology*, 36, 366-380.
- Kierkus, C.A., & Baer, D. (2002). A social control explanation of the relationship between family structure and delinquent behaviour. *Canadian Journal of Criminology*, 44, 425-458.
- Kinsman, S., Romer, D., Furstenberg, F., & Schwartz, D. (1998). Early sexual initiation: The role of peer norms. *American Academy of Pediatrics*, 102, 1185-1192.
- Lahey, B.B., Waldman, I.D., & McBurnett, K. (1999). The development of antisocial behaviour: An integrative causal model. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 40, 669-682.
- Lanza, S.T., & Collins, L.M. (2002). Pubertal timing and the onset of substance use in females during early adolescence. *Prevention Science*, 3(1), 69-82.
- Legget, T. (Ed.) (2002). *Drugs and crime in South Africa: A study in three cities*. Pretoria: Institute for Security Studies (ISS Monograph 69).

- Lempers, J.D & Clark-Lempers, D.S. (1992). Young, middle and late adolescence: comparisons of the functional importance of five significant relationships. *Journal of Youth and Adolescence*, 21 (1), p.53-96.
- Lerner, R.M., Villarruel. F.A., & Castellino, D.R. (1999) Adolescence. In W.K. Silverman, T.H. Ollendrick (Eds.), *Developmental issues in the clinical treatment of children* (pp.125–136). Needham Heights, MA: Allyn & Bacon.
- Liddle, H.A & Scwhartz, S.J. (2002). Attachment and family therapy: The clinical utility of adolescent-family attachment research. *Family process*, 41 (3), 455-476.
- Louw, D.A. & Louw A.E. (2007). *Child and Adolescent development*. Bloemfontein: Psychology Publications.
- Louw, D.A. (1989). *Suid-Afrikaanse Handboek vir Abnormale Gedrag*. Johannesburg: Southern Book Uitgewers.
- Madu, S.N., & Matla, M.P. (2003). Illicit drug use, cigarette smoking and alcohol drinking behaviour among a sample of high school adolescents in the Pietersburg area of the Northern Province, South Africa. *Journal of Adolescence*, 26, 121-136.
- Mash, E.J., & Wolfe, D.A. (2005). *Abnormal Child Psychology*. (3rd ed.). Australia: Thomson/Wadsworth.
- McLanahan, S., & Sandefur, G. (1994). *Growing up in a single-parent family: What hurts, what helps*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Merriam, S.B. (1998). *Qualitative Research and case study application in education*. (2nd ed.). San Francisco: Jossey-Bass.
- Merriam, S.B. (2002). *Qualitative Research in Practice*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Mertens, D.M. & McLaughlin, J.A. (2004). *Research and evaluation methods in special education*. Thousand Oaks: Sage Publications.

- Michael, A., & Eccles, J.C. (2003). When coming of age means coming undone: links between puberty and psychosocial adjustment among European American and African American girls. In C. Hayward (Ed.), *Gender differences at puberty* (pp. 227 – 303). New York, NY: Cambridge University Press.
- Miller, J. (1998). Gender and victimization risk among young women in gangs. *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 35, 429-453.
- Miller, J. (2000). *One of the Guys? Girls, Gangs and Gender*. New York, NY: Oxford University Press.
- Moleko, A.S., & Visser, P. (1999). High-risk behavior of primary school learners. *MRC Urban Health and Development Bulletin*, 6(1), 23-28.
- Mouton, J. (2001). *How to succeed in your master's & doctoral studies*. Pretoria: Van Schaik.
- National Center on Addiction and Substance Abuse (CASA) at Columbia University. (2003). *The formative years: Pathways to substance abuse among girls and young women ages 8-22*. New York: CASA.
- Novacek, J., Raskin, R., & Hogan, R. (1991). Why do adolescents use drugs? Age, sex, and user differences *Journal of Youth and Adolescence*, 20(5), 475-492.
- Pajer, K.A. (1998). What happens to bad girls? A review of the adult outcomes of antisocial adolescent girls. *American Journal of Psychiatry*, 155, 862-870.
- Papalia, D.E.W., Olds, S.W., & Feldman, R.D. (2007). *Human development* (10th ed.). New York, NY: McGraw-Hill International Edition.
- Parke, R.D., & Buriel, R. (1998). Socialization in the family: Ethnic and ecological perspectives. In W. Damon, & N. Eisenberg (Eds.), *Handbook of child psychology: Social, emotional, and personality development* (5th ed.). (Vol. 3. pp. 464-480). New York, NY: John Wiley & Sons.

- Parry, C.D.H., Myers, B., Plüddemann, A. (2004). Drug policy for methamphetamine use urgently needed. *South African Medical Journal*, 94, 901-902.
- Patton, M.Q. (1987). *How to use qualitative methods in evaluation*. Newbury Park: Sage Publications.
- Patton, M.Q. (2002). *Qualitative research and evaluation methods* (3rd ed.). London: Sage Publications.
- Pedersen, W., & Hegna, K. (2003). Children and adolescents who sell sex: A community study. *Social Science and Medicine*, 56, 135-147.
- Perry, C.L. (2000). Preadolescent and adolescent influences on health. In B.D. Smedley, & S.L. Syme (Eds.), *Promoting health: Intervention strategies from social and behavioral research* (pp.217-253). Washington, DC: National Academy Press.
- Petersen, A.C., Compas, B.E., Brooks-Gunn, J., & Stemmler, M. (1993). Depression in adolescence. Special issue: Adolescence. *American Psychologist*, 48, 155-168.
- Pfeffer, C. R., (2002). Suicide in mood disordered children and adolescents. *Child & Adolescents Psychiatric Clinics of North America*, 11, 630-648.
- Pfeffer, C.R., Klerman, G.L., Hurt, S.W., Kakuma, T., Peskin, J.R., & Siefkeer, C. A. (1993). Suicidal children grown up: Rates and psychosocial risk factors for suicide attempts during follow-up. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 32, 106-113.
- Plüddemann, A., Myers, B.J., & Parry, C.D.H. Surge in treatment admissions related to methamphetamine use in Cape Town, South Africa: implications for public health. *Drug Alcohol Rev* in press.
- Pole, C. & Lampard, R. (2002). *Practical Social Investigation. Qualitative and quantitative methods in social research*. Harlow: Prentice-Hall.

- Pomeroy, W.B. (1965). Some aspects of prostitution. *Journal of Sex Research* 1, 117-187.
- Potter, K., Martin, J., & Romans, S. (1999). Early development experiences of female sex workers: A comparative study. *Australian and New Zealand Journal of Psychiatry*, 33, 935-940.
- Pretorius, C., Van den Berg, H.S., & Louw, D.A. (2003). Psychosocial predictors of substance abuse among adolescents. *Acta Criminologica*, 16(4), 1-11.
- Repetti, R.L., Taylor, S.E., & Seeman, T.E. (2002). Risky families: Family social environments and the mental and psychical health of offspring. *Psychological Bulletin*, 128(2), 330-366.
- Republic of South Africa, Department of Social Development. (2007).
- Roman, N.V. (2008). *Single and married mother pre-adolescent relationships: understanding and comparing the interaction between self-esteem and family functioning*. Unpublished doctoral dissertation, University of the Western Cape.
- Sanchez, B.(2000). Mentoring relationships of Mexican-origin university students. In: B. Sanchez (Chair), *Natural and volunteer mentoring relationships of adolescence*. Symposium conducted at the biennial meeting of the Society for Research on Adolescence, Chicago, IL.
- Santelli, J.S., Brener, N.D., Lowry, R., Bhatt, A., & Zabin, L.S. (1998). Multiple sexual partners among U.S. adolescents and young adults. *Family Planning Perspectives*, 30, 271–275.
- Santrock, J.W. (1998). *Adolescence*. Boston: McGraw-Hill.
- Scaffa, M. (2001). *Occupational therapy in community-based practice settings*. Philadelphia: F.A Davis Company.
- Schumacher, S., & McMillan, J.H. (1993). *Research in education: A conceptual introduction*. New York, NY: Harper Collins.

- Seguire M., & Chalmers K. (2000). Late adolescent female smoking. *Journal of Advanced Nursery*, 31, 1422–1429.
- Seidman, I. (2006). *Interviewing as qualitative research :a guide for researchers in education and the social sciences*. New York, NY: Teachers College Press.
- Shafer, M., & Boyer, C.B. (1991). Psychosocial and behavioral factors associated with risk of sexually transmitted diseases, including human immunodeficiency virus infection, among urban high school students. *Journal of Pediatrics*, 119(5), 826-833.
- Siegfried, N., Parry, C.D.H., & Morojele, N. (2001). *Non-injecting drug use and HIV/AIDS in South Africa*. Global Research Network on HIV Prevention in Drug-using Populations.
- Stice, E., Presnell, K., & Bearman, S. K. (2001). Relation of early menarche to depression, eating disorders, substance abuse, and comorbid psychopathology among adolescent girls. *Developmental Psychology*, 37, 608–619.
- Strydom, H. (2001). Deelnemende aksie-navorsing as model vir benutting deur gesondheidswetenskaplikes. *Maatskaplike Werk*, 37(4):379-392.
- Strydom, H. (2002). Ethical aspects of research in the social sciences and human service professions. In A.S. de Vos (Ed.), *Research at grass roots: For the social sciences and human service professions* (2nd ed.) (pp. 62-91) Pretoria: Van Schaik.
- Substance Abuse and Mental Health Services Administration (SAMHSA). (2000). *National household survey on drug abuse 1999*. Rockville, MD: U.S. Department of Health and Human Services.
- Terre Blanche, M. & Durrheim, K. (1999). *Research in practice: Applied methods for the social sciences*. Cape Town: University of Cape Town Press.

- Terre Blanche, M. & Kelly, K. (1999). Interpretive Methods. In M. Terre Blanche, & K. Durrheim (Eds.), *Research in practice: Applied methods for the social sciences*. Cape Town: University of Cape Town Press.
- Tolan, P.H., & Gorman-Smith, D. (1997). Families and the development of children. In H.J. Walberg., O. Reyes. & R.P. Weissberg (Eds.), *Children and youth: Interdisciplinary perspectives* (pp. 67-91). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Tolone, W. L., & Dermott, D. (1975). Some correlates of drug use among high school youth in a rural midwestern community. *International Journal of the Addictions*, 10. 761-778.
- Tyler, K.A., & Johnson, K.A. (2006). Trading sex: Voluntary or coerced? The experiences of homeless youth. *Journal of Sex Research*, 43, 208–216.
- Vakalahi, H.F. (2002). Family-based predictors of adolescent drug substance use. *Journal of Child & Adolescent Substance Abuse* 11(3), 1-15.
- Vigil, J.D. (1998). *Barrio Gangs: Street Life and Identity in Southern California*. Austin, TX: University of Texas Press.
- Wait, J., Meyer, J.C., & Loxton, H. (2005). *Menslike ontwikkeling – 'n Psigososiale perspektief* (3rd ed.). Parow: Ebony Books.
- Wechsberg, W.M., Luseno, W.K., Lam, W.K., Parry, C.D., & Morojele, N.K. (2006). Substance use, sexual risk, and violence: HIV prevention intervention with sex workers in Pretoria. *AIDS and Behavior*, 10(2), 131-137.
- Wichstrom, L., & Rossow, I. (2002). Explaining the gender difference in self-reported suicide attempts: A nationally representative study of Norwegian adolescents. *Suicide and Life-Threatening Behavior*, 32, 101-116.
- Wiesner, M., & Ittel, A. (2002). Relations of pubertal timing and depressive symptoms to substance use in early adolescence. *Journal of Early Adolescence*, 22, 5–23.

Willis, B.M., & Levy, B.S. (2002). Child prostitution: Global health burden, research needs, and interventions. *The Lancet: Public Health*, 359, 1417–1422.

X, Li, Feigelman, S., & Stanton, B. (2000). Perceived parental monitoring and health risk behaviours among urban low-income African-American children and adolescents. *Journal of Adolescents Health*, 27, 43-48.

Yurgelun-Todd, D. (2002). Inside the teenage brain. *Frontline*. Retrieved November 9, 2008 from <http://www.pbs.org/wgbh/pages/frontline/shows/teenbrain/interviews/todd.html>.

BYLAE 1 A

INSTEMMINGSVORM

Beste Ouer/Voog

Tienermeisies se betrokkenheid by dwelmmisbruik: 'n Gender Perspektief.

My naam is Jolene Rhode. Ek doen huidiglik 'n Meestersgraad in Opvoedkundige Sielkunde aan die Universiteit van Stellenbosch. As deel van my graadvereistes onderneem ek tans 'n studie oor Tienermeisies se betrokkenheid by dwelmmisbruik, en u dogter was een vanuit 'n groep tieners wat geïdentifiseer was as 'n potensiële deelnemer. Ek hoop dat u sal instem dat u dogter aan my navorsingsprojek sal deelneem.

Indien u wel instem dat u dogter aan my navorsingsprojek sal kan deelneem, sal ek graag 'n onderhoud met haar wou voer, wat ongeveer een uur sal duur. Ek sal die onderhoud persoonlik met haar voer en met u toestemming die onderhoud op band neem. Die onderhoud sal by haar skool, u huis of by 'n plek waar sy gemaklik sal voel, gedoen word.

Ek wil u verseker dat alle navorsingsdata konfidensieel is en daarom sal geen ware identiteit en name genoem word nie.

Indien u wel instem om deel te hê aan my studie, moet u verstaan dat die deelname aan hierdie studie vrywilliglik is en dat u dogter ter enige tyd kan onttrek van die onderhoud.

Ek stem in dat my dogter

..... deel kan neem aan hierdie navorsingsprojek soos hierbo bespreek.

.....
Ouer/Voog se handtekening

.....
Datum

.....
Getuie se handtekening

.....
Datum

By voorbaat dank

Hoofnavorser: Jolene Rhode

Adres: 45 Grayling Straat
Soneike
KuilRivier
7580

Kontaknommers: Sel no: 084 606 5483

Huis no: 021 906 5483

Epos: andre.rhode@telkomsa.net

Studieleier: Prof. Doria Daniels

Fakulteit Opvoedkunde

Departement Opvoedkundige Sielkunde

Universiteit van Stellenbosch

Werk no: 021 8082324

Epos: doria@sun.ac.za

BYLAE 1 B

INSTEMMINGSVORM

Beste Deelnemer

My naam is Jolene Rhode. Ek doen huidiglik 'n Meestersgraad in Opvoedkundige Sielkunde aan die Universiteit van Stellenbosch. As deel van my graadvereistes onderneem ek tans 'n studie oor Tienermeisies se betrokkenheid by dwelmmisbruik, en u was een vanuit 'n groep tieners wat geïdentifiseer was as 'n potensiële deelnemer. Ek hoop dat u sal instem om daaraan deel te neem.

Indien u wel instem om aan my studie deel te neem, wil ek graag 'n onderhoud met u voer, wat ongeveer een uur sal duur. Ek sal die onderhoud persoonlik met u voer en met u toestemming die onderhoud op band neem. Die onderhoud sal by u skool, u huis of by 'n plek waar u gemaklik voel gedoen word. Die tyd van die onderhoud sal ook so gereël word dat dit u pas. Ek beplan ook dat die deelnemers tot hierdie navorsing een keer as 'n groep bymekaar sal kom om te gesels oor waarom tienermeisies betrokke raak by dwelmmisbruik.

Ek wil graag hê dat u die volgende moet verstaan:

- 1) Jy het die reg om nie my vrae te beantwoord nie.
- 2) Jy hoef nie saam te praat as jy nie wil nie.
- 3) As jy nie meer aan die studie wil deelneem nie, kan jy ophou.
- 4) Om seker te maak dat dit wat jy vir my vertel, tussen ons bly, gaan ek jou 'n ander naam gee wanneer ek die besprekings neerskryf.

Ek wil u verseker dat alle navorsingsdata konfidensiëel is en daarom sal geen ware identiteit en name genoem word nie. Indien u wel instem om deel te hê aan my studie, lees asseblief die volgende inligting:

Ek verstaan dat deelname aan die studie vywilliglik is. Ek is ook bewus daarvan dat ek vryelik vrae mag stel en ook die reg hê om sekere vrae nie te beantwoord nie, of die onderhoud ter enige tyd te stop.

Ek stem in om deel te neem aan die navorsingsprojek soos hierbo bespreek.

.....
Deelnemer se handtekening

.....
Datum

.....
Getuie se handtekening

.....
Datum

By voorbaat dank

Hoofnavorser: Jolene Rhode

Adres: 45 Grayling Straat

Soneike

KuilsRivier

7580

Kontaknommers: Sel no: 084 606 5483

Huis no: 021 906 5483

Epos: andre.rhode@telkomsa.net

Studieleier: Prof. Doria Daniels

Fakulteit Opvoedkunde

Departement Opvoedkundige Sielkunde

Universiteit van Stellenbosch

Werk no: 021 8082324

Epos: doria@sun.ac.za

BYLAE 2

BIOGRAFIESE VRAELYS EN GESINSAGTERGROND

Naam van deelnemer	Ouderdom	Graad	Leef Moeder	Leef Vader	Werk Vader	Werk Moeder	Deelnemer woonagtig by albei ouers?

BYLAE 3 A

ONDERHOUDSGIDS – INDIVIDUELE ONDERHOUDE

1. Hoe oud was jy toe jy jou eerste menstruele siklus ondervind het?
2. As tienermeisie, hoe ervaar jy jou voorkoms?
3. Hoe oud was jy toe jy vir die eerste keer met dwelms geëksperimenteer het?
4. Hoe het jy as tienermeisie betrokke geraak by die gebruik van dwelms?
5. Wie dink jy was moontlike rolspelers wat aanleiding kon gee tot jou betrokkenheid by dwelmmisbuik?
6. Watter tipe dwelm het jy eerste begin gebruik en watter dwelms het jy daarna gebruik? 6.1 Hoekom gebruik jy tans hierdie tipe van dwelm wat jy so pas genoem het?
7. Watter ervarings ondervind jy nadat jy dwelms gebruik het?
8. Hoekom gebruik jy dwelms?
9. Hoe is jou verhouding met jou gesin?
10. Is daar enige ander lede binne die gesin wat ook dwelms gebruik? Indien Ja, hoe affekteer dit jou?
11. Hoe sien jy jouself as 'n dwelm gebruiker?
12. Wat was die nagevolge van jou dwelm gebruik?
13. Hoe word jy tans geondersteun ten opsigte van jou dwelm betrokkenheid?

BYLAE 3 B

ONDERHOUDSGIDS – FOKUSGROEPONDERHOUD

1.	Wat is tans die gewildste dwelm wat onder julle gebruik word?
1.1.	Hoekom is dit tans die gewildste dwelm onder tienermeisies?
2.	Wat dink julle is die grootste probleme wat tienermeisies in die gesig staar en hulle dryf tot die gebruik van dwelms?
3.	Kan julle vir my sê wat is julle behoeftes vir ondersteuning tans?
4.	Watter tipe hulp / ondersteuning dink julle sal julle nog in die toekoms nodig hê?
5.	Wat dink julle is nodig binne julle gemeenskap om die probleem van dwelmmisbruik onder tienermeisies aan te spreek?

BYLAE 4

Navrae
Enquiries **Dr RS Cornelissen**
IMibuzo
Telefoon
Telephone **(021) 467-2286**
IFoni
Faks
Fax **(021) 425-7445**
IFeksi
Verwysing
Reference **20070821-0040**
ISalathiso

Wes-Kaap Onderwysdepartement

Western Cape Education Department

ISebe leMfundo leNtshona Koloni

Mev Jolene Rhode
45 Graylingstraat
Soneike
KUILSRIVIER
7580

Geagte Mev J. Rhode

NAVORSINGSVOORSTEL: 'N GESLAGS PERSPEKTIEF VAN TIENERDOGTERS SE BETROKKENHEID BY DWELMMISBRUIK IN DIE WES-KAAP PROVINSIE.

U aansoek om bogenoemde navorsing in skole in die Wes-Kaap te onderneem, is toegestaan onderhewig aan die volgende voorwaardes:

1. Prinsipale, opvoeders en leerders is onder geen verpligting om u in u ondersoek by te staan nie.
2. Prinsipale, opvoeders, leerders en skole mag nie op enige manier herkenbaar wees uit die uitslag van die ondersoek nie.
3. U moet al die reëlings met betrekking tot u ondersoek self tref.
4. Opvoeders se programme mag nie onderbreek word nie.
5. Die ondersoek moet onderneem word vanaf **2 Februarie 2009 tot 30 Julie 2009**.
6. Geen navorsing mag gedurende die vierde kwartaal onderneem word nie omdat skole leerders op die eksamen (Oktober tot Desember 2006) voorberei.
7. Indien u die tydperk van u ondersoek wil verleng, moet u asb met dr R Cornelissen in verbinding tree by die nommer soos hierbo aangedui, en die verwysingsnommer aanhaal.
8. 'n Fotostaat van hierdie brief sal oorhandig word aan die prinsipaal van die inrigting waar die beoogde navorsing sal plaasvind.
9. U navorsing sal beperk wees tot die volgende skole: **Oval North Sekondêr, Rocklands Sekondêr en Woodlands Sekondêr**.
10. 'n Kort opsomming van die inhoud, bevindinge en aanbevelings van u navorsing moet voorsien word aan die Direkteur: Onderwysnavorsing.
11. 'n Afskrif van die voltooid navorsingsdokument moet ingedien word by:

**Die Direkteur: Onderwysnavorsing
Wes-Kaap Onderwysdepartement
Privaatsak X9114
KAAPSTAD
8000**

Ons wens u sukses toe met u navorsing.

Die uwe

Geteken: Ronald S Cornelissen
vir: **HOOF: ONDERWYS**
DATUM: 20 Januarie 2009

BYLAE 5 A

OBSERVASIE - FOKUSGROEPONDERHOUD

Wat opvallend was gedurende die fokusgroepsessie, is dat die agt deelnemers mekaar baie goed ken. Voordat die sessie begin het, het hulle met gemak saam met mekaar gekommunikeer. Op my vraag: Wat is tans die gewildste dwelm wat onder julle gebruik word, het die deelnemers opgewonde geraak en gelyktydig saam gepraat. Hulle het aanmekaar verduidelik dat tik 'n baie gevaarlike dwelmmiddel is en dat hulle eerder dagga gebruik. Nie een van die deelnemers het oogkontak met my gemaak terwyl hulle die vraag beantwoord het. Hulle het eerder aan mekaar verduidelik hoe gevaarlik die dwelm tik is. Wat ook sterk na vore gekom het, was dat die deelnemers gretig was om te gesels aangesien die kwessies waaroor ons gesels het, sensitief was. Ten opsigte van die ondersteuningsbehoefte het al agt deelnemers 'n baie ernstige houding ingeneem toe hulle die vrae beantwoord het. Hulle het weereens saam begin praat oor wat hul behoeftes is binne die gemeenskap asook binne hul gesinstrukture.

BYLAE 5 B

OBSERVASIE –INDIVIDUELE ONDERHOUD

Navorsing is beperk as die fokus slegs op die deelnemers se verbale beskrywings of ervaringe konsentreer (Kelly, 2002). Vir hierdie doel het ek veral gefokus op die waarneming van emosies, selfversorging asook voorkoms van die deelnemers.

Eerste onderhoud: skuilnaam Octavia

Octavia is baie klein vir haar ouderdom (FO). In terme van haar voorkoms kom sy ook onversorg voor (FOV). Terwyl ek vrae oor haar ouderdom gestel het, en of sy van haar voorkoms hou, het Octavia baie verleë voorgekom en geantwoord dat sy die kleinste in haar klas is, maar ook die oudste (FO, FOV). Gedurende die eerste paar vrae van die onderhoud het Octavia baie ongemaklik en senuagtig voorgekom, veral as ek vrae gestel het oor haar gesin (GD). Octavia het begin hinkel, baie sag en onduidelik gepraat. Sy het ook haar hande gebruik toe sy haar gesinsomstandighede skets (GD). Sy het begin huil toe sy my vertel dat daar geen band tussen haar en haar vader is nie en dat sy eintlik soekend en verlangend is na 'n band tussen haar en haar vader (GGG, GGK, GAV). Ek kon ook waarneem dat, hoe meer kommunikasie gedurende die onderhoud plaasgevind het, sy my meer in haar vertrouwe begin neem. Sy het byvoorbeeld harder begin praat en ook begin glimlag toe ek haar vrae vra oor haar menstruele siklus (FLR, FOR).

Op my vraag of tik orals beskikbaar is (DB), het Octavia opgewonde geraak en afgekyk terwyl sy gesê het dat dit 'n dwelmmiddel is wat jy nooit moet gebruik nie. Octavia het opgewonde en baie gelukkig voorgekom toe sy oor hierdie spesifieke dwelm praat, maar toe ek haar vra watter tipe dwelm sy op die oomblik gebruik, het sy weer afgekyk en gesê dat sy slegs dagga gebruik.

Die emosionele toestand wat veral tydens die onderhoud voorgekom het, was angstigheid en lusteloosheid saam met onsamehangende en vertraagde spraak.

BYLAE 6

Voorbeeld van kleurkodering

Blou:	Fisieke Ontwikkeling (FO)
	Laat Rypwording (FLR)
	Optyd Rypwording (FOR)
	Voorkoms (FOV)
Groen:	Gesinsdinamika (GD)
	Afwesige vader (GAV)
	Gebroke gesinstruktuur (GGG)
	Armoede (GA)
	Gebrek aan kommunikasie (GGK)
	Geen belangstelling (GGB)
Pienk:	Dwelmmisbruik deur gesinslede (DG)
	Broer gebruik dwelms / alkohol (DGB)
	Suster gebruik dwelms / alkohol (DGS)
	Pa gebruik dwelms / alkohol (DGP)
	Niggie gebruik dwelms / alkohol (DGNI)
	Nefie gebruik dwelms / alkohol (DGNE)
Grys:	Dwelmbeskikbaarheid (DB)
	Maklik bekombaar (DBM)
	Merchantverkope (DBME)
	By skole (DBS)
	Tikhuisse, Whitehouse, Smokkel Jaarde (DBA)
Pers:	Dwelmervaring (DE)
	Kalmeermiddel (DEK)
	Ontvlugting van bekommernisse (DEO)
	Gelukkig maak (DEG)
	Leef in eie wêreld (DEL)
Geel:	Portuurdruk (PD)

Aanvaarding (PDA)

Eksperimenteer (PDE)

Deel wees van 'n groep (PDD)

Vriende beïndruk (PDV)

Rooi: Ondersteuningsbehoefes (O)

Meer maatskaplike werkers (OMW)

Sportgeriewe (OS)

Jeugsentrums (OJ)

Polisiebeamptes sigbaar (OP)

Aanwending van Voorkomingsprogramme (OV)

Strenger wetgewing t.o.v. dwelmskandale (OSD)

Gereelde kommunikasie van ouers (OGK)

Betrokkenheid van afwesige vaders (OBV)

Finansiële bystand van afwesige vaders (OFB)

Oc: Ek is 'n kort meisie en 'n mooi gesiggie (FO, FOV)

Al: Ek sal sê ek is lank en maer, ek en nog twee meisies is die grootste in die klas (FO, FOV)

Om: Ek bly by my ma. My pa hettie tyd vir ons nie, ek en my suster is nie van die selle pa nie (GAV, GGG)

Ch: Miskien het sy en die ouers nie 'n goeie communication nie (GGK). Miskien stel die ouers nie belang nie (GGB). Dis hoekom worry die kind nie meer wat sy doen nie because why die ouers stelling belang nie.

Ne: My suster het sy was altyd, sy het ook begin eerste... Ek dink sy was standaard nege gewees of matriek (DGS). Sy't altyd net dagga gerook en so... En toe begin dit met die tik..

Da: My broer het hom verniel aan die drugs. Hy het drugs gebruik en daai goed, toe gooi hy skool op (DBG)

Om: Ja my suster. Sy het probeer al. Sy was so oppie tik (DGS)

Al: Orals. In elke pad kry jy dit. Jy kry dit orals (DBM)

As: Ja dit is. Daar is baie mense wat dwelms verkoop Is nie swaar om te kyk waar jy dwelms kan kyk nie (DBM)

Om: Dit laat jou lag en lekker voel (DEG). Yes. Laat jou van alles vergeet, jy steur jou niks aan daai tyd nie (DEO). Jy lag net aan, dis al (DEG)

Da: Dit laat my lekker voel en vergeet van 'n mense probleme (DEG, DEO)

Ne: Jy voel gelukkig want al die pressure is van jou af (DEO)

Al: Dit gaan oor vrinne (PDA). Jy wil miskien jou vrinne impress. Jy wil mos nou in wees (PDV)

Oc: maar as my tjommie vir my sê, kom ons gaan roek dagga, Tavie dis lekker (PDE), dan try ek dit sommer dan sit dit jou in 'n ander vibe.

Ne: Ek dink die government moet kom en die drughuise toemaak. Dan sal al die drugs vedwyn (OSD)

Ch: Dit sal 'n goeie ding wees as hulle 'n jeug op sit (OJ). Meeste, meeste van die van die jong kinders, hulle soek die followers. Die ma moet met hulle praat (OGK). Die ma moet vir hulle sê hoe die ma voel oor die kind sodat sy kan weet, sy maak haar ma seer, of sy maak haar pa seer.

As: Ek dink hier moet meer social workers wees (OMW). Hulle moet by die huise omkom en met die kinders praat.

BYLAE 7

Voorbeeld van transkripsie van Individuele Onderhoud: Sessie 1

1ste ONDERHOUD: 04/05/2009

- I: Het jou mammie en pappie geweet jy gebruik dwelms?
- O: My ma het geweet, my pa hettie geweet nie juffrou.
- I: Hoe het sy dit hanteer toe sy dit uitvind?
- O: Sy het baie met my gepraat, sy het gesê dit gannie van my 'n bietere persoon maak nie. Dit gaan my net nog af bring. En ons is vier meisies, dan sê sy vir my: dis nie reg nie Tavy, jy kan dit nie doen nie, ek vertrou vir julle, ek wil die beste hê vir julle, julle moet agter my kan kyk eendag. Ek is baie lief vir julle, en my ma het oek 'n baie swaar lewe deurgemaak toe sy jonger was juffrou.
- I: Ek is bewus daarvan dat jy ervaring het van dwelmgebruik. Kan jy my vertel hoe oud was jy toe jy die eerste keer dwelms gebruik?
- O: Twaalf juffrou.
- I: Kan jy my weer sê hoe het jy betrokke geraak by dwelmgebruik toe jy twaalf jaar oud was (DB)?
- O: Ek het vriende gehet wat dit gebruik juffrou en ek het altyd gesê ek wil nie sukke goed gebruik nie (PD, PDA, PDE).
- I: Was dit ook net meisies?

O: Ja juffrou, ons was altyd net meisies, partykeer try hulle my dan sê ek nee en loop juffrou dan wil hulle kwaad is vir my (PD). Somtyds kom hulle na my toe en praat hulle en lag en ek voellie uit nie dan wil ek nie die goed doen nie (PDD). Ek sal saam hulle lag maar sal dit nie doen nie (PDD). Ek kan daar sit by hulle en sien hoe hulle dit doen maar agterna sal sy my sê kom try dit en dan rook ek dit juffrou en dan gee dit my die ander vibe (PDE).

I: Watter soort dwelm het jy gebruik toe jy twaalf was?

O: Dagga.

I: So dagga was jou eerste dwelm wat jy gebruik het.

O: Ja juffrou.

I: En hoekom het jy dit nou onlangs nog gebruik?

O: Deur vriende juffrou, ek wil ook maar net ingepas het (PDD, PDV).

I: Watter rede kan jy nog aan dink hoekom jy dwelms gebruik het?

O: Dit was net daai een keer my pa weet nou nog nie dat ek dit gerook het nie, maar ek is klaar juffrou.

I: Maar toe jy twaalf was, wat was die rede hoekom jy dit gebruik het?

O: Ja juffrou. Dit was goettes by die huis (GD).

I: Is dit familiedruk soos jy vroeër genoem het toe jy jou pappie gesien het met die ander vrou (GD, GGG)?

O: Ja juffrou.

- I: Kan jy vir my sê watter ervaring ervaar jy nadat jy die dwelm gebruik het (DE) ?
Soos byvoorbeeld die dagga, hoe het jy gevoel (DE)?
- O: Dit het my baie kalm gemaak (DEK) en my mind almal die dinge afgehaal toe ek bekommerd gewees het (DEO).

BYLAE 8

UNIVERSITEIT • STELLENBOSCH • UNIVERSITY
jou kennisvenoot • your knowledge partner

Tel.: 808-2687
Navrae: Sidney Engelbrecht
Epos: sidney@sun.ac.za

29 April 2009

Verwysingsnommer: 162/2009

Mev J.R. Rhode
Department Opvoedkundige Sielkunde
Universiteit van Stellenbosch
STELLENBOSCH
7602

Geagte mev. J.R. Rhode

AANSOEK VIR ETIESE BEOORDELING

Met verwysing na u aansoek in bovermelde verband, is dit vir my aangenaam om u mee te deel dat u projek, *Tienermeisies se betrokkenheid by dwelmmisbruik: 'n Gender perspektief*, deur Subkomitee A goedgekeur is met dien verstande dat:

1. Die navorsers binne die prosedures en protokolle wat in die voorstel aangedui word, sal bly.
2. Die navorsing weer vir etiese klaring voorgelê sal word indien daar substantief van die bestaande voorstel afgewyk word.
3. Die navorser binne die grense van enige toepaslike nasionale wetgewing, institusionele riglyne en die toepaslike standaarde van wetenskaplikheid wat binne hierdie veld van navorsing geld, sal bly.

Sterkte word u toegewens met u verdere navorsingsaktiwiteite.

.....
(MEV.) MARYKE HUNTER-HÜSSELMANN
KOORDINEERDER: NAVORSING (GEESTES EN SOSIALE WETENSKAPPE)

